

Redacțiunea Administrativă
 Brașov, piața mare Nr. 22
 Manuscrisurile nu se
 trimisă!
 Birou de abonații:
 Brașov, piața mare Nr. 22
 Inserate mai primenești în Viena
 Rudolf's Hof-Verlag & Verlag
 (9th Floor), Harris Schalk, Alois
 Herold, M. Dukes, A. Oppel, J. Don-
 nerberg; în Budapesta: A. V. Gold-
 sberger An'von Meiss Eckstein Bernat;
 în Frankfurt: G. L. Damb; în Ham-
 burg: A. Steiner.
 Prețul inserțiilor: o seriă
 garmondă pe o coloadă 8 or.
 și 80 or. Zăbra pentru o pu-
 blicare. Publicații mai dese
 după tariful și învoială.
 Reclame pe pagina III-a o
 seriă 10 or. v. a. seu 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

(NUMERŪ DE DUMINECĂ 24)

"Gazeta" este în ră-care di.
 Abonamente pentru Austro-Ungaria:
 Pe unu an 12 fl., pe șes. luni
 6 fl., Pe trei luni 3 fl.
 Pentru România și străinătate:
 Pe unu an 40 franci, pe șes
 luni 20 franci, pe trei luni
 10 franci.
 Se prenumără la toate oficiile
 postale din intru și din afară
 și la dd. colectori.
 Abonamentul pentru Brașov:
 în administrațiune, piața mare
 Nr. 22, etajul I. pe unu an
 10 fl., pe șes. luni 5 fl., pe trei
 luni 2 fl. 50 or. Cu durală în
 casă: Pe unu an 12 fl., pe
 șes. luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 Unu exemplar 5 or. v. a. seu
 18 bani.
 Atât abonațiile cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte.

Nr. 134.—Anul LIV.

Brașov, Duminecă 16 (28) Iunie.

1891

Brașov, 15 Iunie v.

Incepă a se îngroșa lucrurile în Ardeal și Țera-Ungurească. Nemulțumirea adencă, de care este cuprinsu poporul, cu deosebire în straturile mai de jos, începe a clocoti ca apa la fundul căldărei.

El ceva în aer, care face chiar și pe cei ce se îmbuibă cu puterea lor să se gândescă la un mijloc de a delătura, seu cel puțin de a stempăra nemulțumirea amenințătoare din țară.

Se'nțelege, că cei dela putere ar vrea să facă lucrul acesta așa, ca, decă se pôte, pe ei să nu-i coste nimic alta, decât câteva vorbe bune și ici-colo câte-unu postu administrativ, de cari guvernul va avé să împartă atât de multe, decă se va primi proiectul de lege, ce se desbate ađi în dietă, și care cere, ca în viitoru funcționarii comitatensî să nu mai fiă aleși, ci numiți de guvern.

În ăilele acestea, unul dintre deputați partidei dela stăpânire a recunoscut și el în dietă, că nemulțămirea dintre naționalități, frecările și indușmămirile continue între ele, împedecă mai multă ca ori și ce fericita desvoltare a patriei. „Trebuie să punem capetu acestei stări de lucruri“, dîse el, „trebuie ori să împăcim naționalitățile, ori să le învingem“.

Va să dîcă au început acuma și adoratorii forței brutale din sinul partidei dela guvern să recunoscă, că ceva trebuie să se facă și față cu naționalitățile și încă ceva temeinic, deorece nu mai așa se pôte delătura rēul.

Din nenorocire însă acestu „patriot“, crede, că se va puté deslega grēua întrebare prin aceea, că cei dela putere se voru lupta în contra pretinșilor agitatori de prin țările vecine, ca Don-Chișot în potriua morilor de vėnt, ér masele poporului crede el, că le voru puté îmblândi, decă gu-

vernul își va alege și din sinul lor câte o creatură la posturile administrative.

În fața unei păreri atât de șuchiate, nu scie omul ce să facă mai întâi, să se ciudescă, ori să ridă.

Incerce cei dela putere să mulțămescă, de pildă, poporul din Batania (Batonya, comit. Cianad), care s'a'aresculat în ăia de Rosaliile noastre în potriua solgăbirēului și a notarului de acolo, să-lu mulțămescă, prin aceea că va numi în locul lor alți funcționari și vedă, decă va puté isbuti. Noi scim sigur, că nu va isbuti, că-oi poporul de-acolo se jălucesc în contra sarcinelor și asupririlor grele, ce trebuie să le suporte și în contra plății celei prea mici, ce-o capetu pentru munca brațelor sale și pe funcționari îi lovesc numai ca pe nisce argați ai celor dela stăpânire, de unde le vine asuprirea.

Să caute cei dela stăpânire să cerceteze relele și neajunsurile, de cari suferă poporul, și pe acestea să le delătura, decă voescă să-lu mulțămescă, dēr nu umble după năluci de totu felul de „agitatori streini“ și nu fiă atât de mărginiți a crede, că fișpanii din comitate, aruncându câte-unu oscior de rosu la câte-unu „fior de pop“ care a depus esămenul bun din limbă maghiară, ori la câte-unu frate, ori „șogor“ alu vreunui bun prietin, voru puté să liniștescă și să mulțămescă masele poporului.

Arū eși dumniilor prea iefin la cale. Nu așa ușor se pôte ispăși marele păcat, ce-lu sėvirșescă aceia, cari asupresc unu popor!

CRONICA POLITICĂ.

— 15 (27) Iunie.

— De vre-o dece ăile urmēză în camera deputaților din Viena desbaterele asupra bugetului, desbatere, cari

din ăi în ăi revarsă mai multă lumină asupra raporturilor dintre Austria și Ungaria. Încă în prima ăi a desbatereilor se ridică deputatul Eduard Greg, conducătorul Cehilor tineri, și într'unu discursu forțe înfăcărăt protestă cu totă puterea sufletului său în contra tendinței de germanizare a guvernului austriac și declară sėrbătoresce, că poporul ceh va lupta tot-dēuna cu bărbăția și nu se va lăsa, până nu va isbuti să-si asigure susținerea și libera desvoltare atât a naționalității sale, cât și a celorlalte popore din stat, căci nu pôte fi o crimă mai mare și mai înspăimântătoare, dîse Greg, decât asuprirea naționalității unui popor. Poporul boem, dîse mai departe Greg, a adus tot-dēuna jertfe mari în evere și sânge statului austriac și e gata a-le aduce și în viitoru. Dēr una nu pôte și nu e ertat unu popor a jertfi niciodată statului, și acesta este: *esistența sa națională*.

Conducătorul Polonilor Iavorski a făcut într'aceea o declarare, care apropiă mai mult pe Poloni de stanga germană și totdeodată și de guvern. Polonii, dîse el, aprobă programa desfășurată de guvern, ținēdu cu tăria și mai departe la principiile de autonomie profesate de ei, și de aceia, cari îi voru sprijini în nisuițele lor de a apăra interesele Galitiiei voru fi priviți ca soți bineveniți, asigurându-i din partea Polonilor de reciprocitate.

Deput. Schuklje a vorbit în numele Slovenilor declarându că, Slovenii sunt gata a sprijini guvernul, decă acesta va face totu posibilul din parteși spre a implini dorințele poporului sloven din Stiria de jos, Carintia și litoralul, cu privire la deplina egală îndreptățire. El primescă programa din discursul tronului, dēr nu vrea să renunțe de a discuta cestiunile politice, naționale și de drept public.

Îndată în ăia a doua a desbaterei ministrul-președinte Taaffe a făcutu declararea importantă, că dorescă conlucrarea deputaților din stanga germană. Cu alte cuvinte contele Taaffe a voit să dîcă, că voescă să-si alcătuescă vi-

torea majoritate în parlamentu cu ajutorul Germanilor.

A mai vorbitu prințul Carol Schwarzenberg în numele marilor proprietari aristocrați din Boemia. El dîse, că nu poporul german e cimentul, care ține la olaltă monarchia, ci dinastia și simțul dinastic alu poporelor. Și decă guvernul Taaffe crede totuși că va sfa în partida germană unu sprijin durabil, să facă acestu esperimentu, dēr dēnsul nu crede că va reuși.

A mai vorbitu și prințul Liechtenstein șeful partidei antisemite făcēdu mai multe propuneri în sensul programului antisemit, care tinde la o reformă socială.

Deputatul Ebenhoch a desfășurat în numele partidei Clericalilor cestiunea școlară, pledādu pentru șola confesională, și atacādu pe Poloni, cari acum dau semne, că ar vrea să se înțelgă cu Nemții și să facă opozițiune acestui postulat alu clericalilor-conservativi.

Deputatul Dr. Peric a declarat în numele Dalmatinilor croați, că și ei aspiră la unirea Dalmației cu țera-mamă Croația, precum pretinde poziția de drept public a Dalmației și că prin aceea că ia parte la lucrările camerei austriace, nu vrea să prejudece acestui drept.

Deputatul rutēnu Romanczuk din Galitia a esprimat speranța că, Polonii se voru apropia de Ruteni și voru ținé sēmă în viitoru și de interesele poporului rutēnu.

Unul dintre nemții centraliști contele Wurmband, a vorbit în contra Cehilor, Slovenilor și Croaților dîcēdu, că aceștia nu numai în intru, ci și în afară urmăresc scopuri, ce nu se pot uni cu nisuițele monarchiei, ér câtă pentru Poloni li-a făcutu, ca aliași doriți, complimente.

Desbaterea generală a încheiatu Dr. Plener, conducătorul partidei centraliste germane, declarādu, că Germanii primescă mâna ce li-o întinde contele Taaffe în speranță că din armistițiul celu încheiă acum, se va face o pace durabilă și mulțămitoare pentru ei.

La începutul desbaterei speciale a

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

De departe.

Multu departe ești de mine
 Dragu Ardealu cu riuri line
 Și cu munți fărmeători;
 Doru de tine mă muncesc,
 Doina ta mă lăntuesce,
 Când o cântu adeseori.

Ăilele de fericire,
 Césurile de iubire,
 Ce-am trăit în sinul tău
 Ađi, ca visuri luminate
 Dormu sub umbre'ntunecate,
 Dormu în somn adencu și greu.

Sórele când se scobóra
 Și când nóptea se strecóra
 Pe la tristele ferești,
 Durerosu vėntu se opresce
 La zăbrele — și-mi șoptesce,
 Că tu, țera mea jălesc!

Vėntul aripa ș'o 'ntinde,

ÉR de géna mea se prinde
 Bobu de lacrimă ușor,
 Ce în pulverea robirii
 Cade: martor alu jălirii,
 C'unu suspin amėitor!

Gândul meu atunc străbate
 Spre hotare depărtate,
 La dumbrăvi ardelenesci,
 La câmpii, ce-și scaldă'n sóre,
 Lanurile zimbitoare,
 Și la doine romănesci...

Par'c'audu a lor vibrare
 Dulce făr'asēmēnare,
 Audu glasul tău smerit,
 Ér pe fața ta sîrșită
 Vėdu durerea zugrăvită
 Cu unu chinu nemistuit.

Vėdu — și inima'mi se stringe,
 Jalea sufletu-mi incinge,
 Lacrimile curg isvoru;
 Ér pe vėntu, din depărtare,
 Trimitu vorbe de-alinare
 Strēmōșescului ogoru.

— Du-te vėntule cu bine
 Peste munți cu riuri line
 În câmpii ardelenesci,
 Unde doina-i mai duiosă,
 Unde flórea-i mai frumoasă,
 Unde tu mai dulce ești;

Și depune-o sėrutare,
 Pentru cei din depărtare,
 Pe pământul strēmōșesc:
 Du norocu și bucuriă
 La Carpați și la Câmpia,
 Și la nēmulu romănesc!

Vėntul plēcă. Pe-a lui urmă
 Jalea par'că mi-se curmă,
 Sufletu-mi e mai ușor.

Dómne! dă cu 'mbelșugare
 ăile dulci în locu de-amare
 Sbuciumatului popor!

Șeghedinu, Iunie 1891.

Traianu H. Popu.

O amintire despre Costache Negri.

Disertațiune de Constantin G. Ionescu.

O jumtate de sută de ani a trecut abia de când și națiunea noastră deșteptată din adencu somn secular, de îngrozitórele, dēr binefăcătorele evenimente petrecute în occidentul Europei, a început a conlucra și densa la ăjungerea idealelor timpului presentu, cari sunt libertatea și egalitatea, naționalismul și umanitatea. Istoria poporului nostru ne presintă în decursul ultimelor cincidecenii o mulțime de bărbăți, cari, prin aceea că și-au devotatu viața și averea pentru realisarea acelor ideale la noi, ne-au bătătorit o cale sigură, pe care să fim în stare a ne înălța la aceea trēptă de desvoltare, unde se află poporele din apusul civilisat.

Numele multor din acești bărbăți sunt astăzi cu venerațiune pomenite de fi-oe Românū adevēratu; dēr durere, sunt forțe mulți dintre ei, pôte cei mai meritați, a căroru amintire este câtă se pôte de puțin păstrată în inimile noastre. Între dēnsii este însă cu deosebire

bugetului a vorbitu foarte vehementu Cehulu tineru *Vaschaty*, protestandu in contra politiei esterne a monarchiei si dicendū ca ar fi multu mai bine decā s'ar alia cu Rusia. De asemenea vorbi acestu deputatū si in contra Ungariei.

Si mai vehementu se redica insē in contra Ungariei deputatul *Lueger*, care dice, ca datorinta fia-cāru guvernū austriacū este, de a pāsi cu totā energia in contra nisuintelorū de predominare ale guvernului ungurescū, cāci nu se cuvine si nu s'a convenit Austriei, ca pe cei ce au fostu fii ei credincioși, pe Germanii, Slovacii si Romānii din Ungaria, sē-i dea pe mână Ungurilorū, carī totdeuna au luptatū in rēndu cu dușmanii Austriei. *Lueger* le aduse aminte deputaților austriaci de batjocura, ce au făcut'o la diverse ocașuni Ungurii cu colorile austriace negru-galbenū; Ungaria, dice elū, numai incurcā politica orientala a Austriei si o face dușmanā cu tōte statele balcanice. Romānia ar fi unū aliātū naturalū alū Austriei, dēr din vina Ungariei, ea se aflā in rēsboiu vamaļu cu Austria. Totū asemenea a instrāinatū Ungaria si pe Sērbia. Dupā ce mai arātā, cā Nemții centraliști din Austria simpatizezā cu Ungurii, carī maghiarizezā pe conaționalii lorū din Ungaria, elū își terminā discursulū, cerēndū dela guvernulū austriacū sē pāșescā energicū in contra incercārilor de predominare ale guvernului ungurescū, apērāndū interesele Austriei.

— In dieta ungurescā se continuā desbaterile asupra proiectului de lege pentru introducerea administrației de statū. Cei din partida opoșionalā se silescū in totū chipulū sē impedece inaintarea desbaterilorū si in scopulū acesta continuā a provoca mereu discuții si a fndruga vorbirī lungi cu scopū de a trāgāna lucrulū. La 20 Iunie, de pildā deputatul *Carol Eötvös* a ținutū o vorbire, care a duratū mai bine de 4 ore, așa, cā in ședința aceea nimeni altulū n'a mai ajunsū la rēndū ca sē vorbescā. In astfelu de împrejurārī, ministrulū președinte va fi silitū, pōte sē mai slobodā din cōrdā.

Cu ocașunea *visitei monarchului nostru la Fiume* si a primirei sale festive acolo, se intēmplā o demonstrațiune a Croaților in contra Ungurilorū, trecēndū pe dinaintea casinei croate, musica cāntā marșulū lui *Rákoczy*, ēr Ungurii strigau din rēspuneri „*Eljen*.” Croații rēspunserā demonstrativū cu „*Jivio*”, ēr o voce strigā: „*Nem zivio, hanem eljen!*” Atuncī deodatā sburā unū scaunū din restaurația vecinā in mijloculū mulțimei si se produse o mare zarvā si bătăiā dina-

intea casinei croate. Șoviniștii unguri dicū, cā profesorii dela gimnasiulū croatū ar fi aranjatū demonstrația.

Diarulū rusescū „*Novoie Vremia*” s'a supēratū rēu pentru cā impēratulū *Franciscu Iosifū* a primitū in audiența pe principele *Ferdinandū* alū Bulgariei. Acestea suntū impunsāturi de acū, — dice numita tōie — ele ne lasā recu, dēr sē nu credā cabinetulū din Viena, cā Rusia ar rēmānea totū așa de rece cāndū elū arū incerca sē punā la ordinea dīlei recunōscerea prințului de *Coburg*. Același diarū amenință pe cei din Viena cā decā, arū voi sē dea unū caracterū definitivū stārilorū de astādi din Bulgaria, Rusia si-ar perde rābdarea.

SCIRILE DILEI.

— 15 (27) Iunie.

Convocārī. In 6 Iulie st. n. se va ținē la *Deș* adunarea generalā a despārțmētului XVII alū „*Asociațiunei transilvane*”, cu care ocașione se va da si unū balū. — In 12 Iulie s. n. se va ținē in *Abrudsatū* adunarea generalā a *Despārț. XIII* alū „*Asociațiunei transilvane*”. Cu acēstā ocașione se va da unū premiu de 10 fl. acelu invēțătorū romānū de pe teritorulū despārțmētului, care va dovedi, cā a făcutū mai mari progrese in ramulū pomāritului. La 11 Iuliu s. n. (dīna de *St.-Petru*) se va ținē in *Cohalmū* prima adunare generalā a *Despārț. XXVI* alū „*Asociațiunei*”. In 1 Augustū s. n. se va ținē in *Ciachi-Gārbou* adunarea constituantā a *Despārțmētului XIX* alū „*Asociațiunei*: De acēstū despārțmētū se vorū ținē comunele din pretorialulū *Ciachi-Gārboului* si *Hidalmașului*. — In 20, 21 si 22 Iulie st. v. se va ținē in *Cetatea de ballū* adunarea generalā anualā a reuniunei invēțătorilorū romāni gr. or. din districtulū *Sighișorei* — Ne vom bucura aușindū, cā au luatū parte la aceste adunārī in numărū cātū mai mare nu numai cārturarii, ci si plugarii nōștri.

Nenorocire. Pe linia feratā vicinalā in Brașov si K. *Vásárhely*, care este încă in construcțiune, mergēndū ađi mai mulți inși cu o tresinā, le veni inainte cu mare repeđiciune o locomotivā cu vre-o douē vagōne, carī duceau petrișū. Locomotiva nu se putū opri. Cei din tresinā sārīrā atuncī afarā. Inginerulū *Lázár* avū insē nenorocirea sē se impiedece si sē cadā pe șine, ēr locomotiva trecū peste elū tāindu-i capulū si picioarele.

Mediculū alū bāilorū din *Zizinū* a fostū alesū mediculū din *Sibiū* *Dr. F. Spilka*.

Binefaceri. Din *Oradea-mare* se telegrafiazā, cā in urma indemnului datū de *Majestatea Sa* monarchulū, care cu ocașione primirei deputațiunei clerului catolicū la *Cinci-biserici* a dīsū, cā așteptā dela acēstū clerū, ca sē'și dedice o parte din veniturile sale pentru cultivarea simțului religiosū si a culturai spirituale, *Episcopulū* romano-cat. din *Orade*, *Laurențiu Schlauch*, a intemeiatū o fundațiune de 100,000 fl. pentru cultivarea simțului religiosū si dezvoltārei spirituale in diecesa Sa. — Asemenea cetimū cā *P. S. Sa* *Episcopulū* gr. cat. *Mihailū Pavelū* a pusū la dispoziția capitulului episcopescū suma de 6000 fl. cu scopulū, ca din acēstā sumā sē impartā ajutōre de cāte 100 fl. pentru cei mai zelōși preoți din diecesa sa.

Limba rusescā in Sērbia. Guvernulū sērbescū a trimisū o mulțime de profesori in Rusia pentru ca sē studieze limba si literatura rusescā. Guvernulū sērbescū are intențiunea ca sē introducā limba rusescā ca studiu obligatū in tōte școolele medii din Sērbia.

Societatea cantorilorū romāni in Bucovina. Frații nōștri din Bucovina au inființatū acumū de curēndū o prea frumoșā societate romānescā, alū căreia scopū este in intēlesulū statutelorū urmātorulū: 1) perfecționarea membrilorū sēi pe terenulū musicalū si literarū naționalū bisericescū; 2) dezvoltarea spiritului socialū; 3) formarea sēu indemnarea spre formare de cabinete de lecturā prin sate, si 4) inființarea de coruri vocale cu caracterū bisericescū naționalū. Societatea acēstā se numesce: „*Psaltulū*” si reședința centralā a ei este in *Cernăuți*. Fondulū societății se va forma din diferitele taxe ale membrilorū, din arangiarea de diferite producțiuni musicale, serate, petreceri, excursiuni etc. Membrii suntū: membri *ordinari* potū fi numai cei ce au absolvatū șoole centrale si locuescū in *Cernăuți*; *extra-ordinari* potū fi cantori bisericesci si persoane de ori ce stare; si unii si alții au sē plătescū inainte 1 fl. taxa de intrare si cāte 50 cr. pentru fia-care jumētate de anū. Membrii *spriznitori* suntū cei ce contribue celū puținū 2 fl. la anū pentru societate, ēr membrii fundatori suntū aceia, carī plătescū odatā pentru tot-deuna celū puținū 20 fl. Conducerea societății este incredințatā unui comitetū constātatorū din 9 membrii. Acēstū comitetū se alege pe cāte unū anū dintre membrii *ordinari* si stā sub

controlulū adunārei generale. La 5 (17) *Maiu* o. dupā cum ni-se scrie societatea acēstā si-a si inceputū lucrāriile sale, alegēndu-și si comitetulū in persoanele urmātorilorū d-ni: Președinte: *Grigorie Halipū*, prof.; vice-președ. I: *Victorū Vasiloschi*; v.-președinte II: *A. Iulinschi*, cantorū; secretarū I: *Vasilie G. Lazurcā Lăzāreanu*, lectorū semin.; secretarū II: *T. Rădăluță*, cantorū; casarū: *Ilie Pojoga*, cantorū; controlorū: *Dimitrie Cernānțanu*, profes; econom: *Constantin Ciocoiu* — *Ciocoescu*, cantorū; bibliotecarū: *Mihaiu Beuca-Costineanu*, lectorū si cantorū; revisorū: *C. Morariu*, *N. Ieremiovič-Dubāu* si *I. Pișlea*; dirigentū: *Victorū Vasiloschi*; curatorū: *I. V. Pașcanū*. — Salutāmū cu bucuriā acēstā laudabilā societate, si-i dorimū succesū!

Stofe de varā, țesăturā de casā (pānzā țērānescā). Reuniunea femeilorū romāne din locū, are nisce stofe foarte frumoșe si moderne de vēndare. Prețulū unui metru este de 40—45 si 50 cr. Țesăturile suntū de diferite culori d. e.: albe, albe-indungate cu roșu sēu cu albastru, roșie cu linii albe, sēu vinete de totū. Recomandāmū damelorū nōștre aceste țesături carī suntū foarte practice si durabile. Ele se potū procura dela *Dōmna Președintā* a Reuniunei *Agnes Dușoiu*.

Rescōla țērānilorū in Batania.

In Ungaria, poporulū e foarte nemulțumitū, dovadā cele ce s'au intēmplatū *Duminea* trecutā in marea comunā *Batania* (*Batonya*) din comitatulū *Cianadū*, care numērā 9000 de locuitori, inre carī se aflā Sērbī si Romāni in numărū insemnatū.

Poporulū din acēstā comunā se adunā pe stradā inaintea primāriei comunale, unde incepū sē murmure si sē se tanguescā in contra multelorū greutăți. Unulū dintre ei, cu numele *Dumitru Pēcuarū*, se dice, cā a invitatū pe poporū sē iscālēsca o petițiā, in care sē cerea, ca sē se urce plata muncitorilorū țērāni la 1 fl. pe dī ș. a. Poporulū striga mereu, cā e mare angaria, suntū multe robotele, suntū asupriți de domni si altele, si cu toții erau gata a iscāli petițiā.

Comisarulū de polițiā, *Aron Lung*, voi sē prindā pe *Pēcuarū* si sē-lū inchidā, dēr *Pēcuarū* nu s'a supusū. Atuncī *comisarulū* i trase lui *Pēcuarū* o palmā, ēr *gendarmii* nāvālirā asupra lui. ilū prinserā si ilū arestarā.

Atāta i-a trebuitū poporului. Ca lupii se aruncarā cu toții asupra primāriei, strigāndū cātū le lua gura: „*Slobodīți pe Mitru! Slobodīți pe Mitru!*”

unulū, care se pare, cā cu cātū si-a cāștigatū mai mari merite pentru țēra sa, cu atātū este mai puținū cunoscutū societății de astādi.

Cāți dintre Romāni și mai aducū aminte de *Costache Negri*, odinorā sufletulū si spiritulū motorū alū tuturorū nobilelorū mișcārī ale tinerimeii, care a luptatū atāta pentru redeșteptarea nēmului nostru? Cāți sē mai gāndescū acum la celū mai infocatū propovēdutorū si luptatorū alū unirii *Moldovei* cu *Muntēnia* in tr'o Romāniā liberā, respectatā in afarā si consolidatā ināuntru prin devotamentū fidelū? De sigurū, dintre bētrāni puținī, ēr dintre tineri cāțiva; mulți suntū carī ilū cunoscutū numai dupā nume, si, si mai mulți, carī n'au auđ tū nicī-odatā ceva despre dēnsulū!

Dēr ore cine si ce a fostū *Costache Negri*?

Unū poetū, care a făcutū parte din generațiunea dela 1848, se exprimā astfelū despre acēstū bārbatū: „*Negri* este o flōre, cu care cavalerii de alte-dāți și impodobiau corōnele lorū, o flōre rētācitā prin timpurile nōștre, in carī totulū s'a materializatū!” Ei bine, aceste cuvinte nu exagerēzā cātūși de puținū ca-

acteristica marelui Romānū. Cāci de cercetāmū faptele lui *Negri* si ideile, de carī a fostū dēnsulū condusū in viață, vedemū, cā ele ni-lū presintā ca pe unū lucēfērū, in o epocā de altfelū foarte insemnatā in istoria nōștrā prin virtuți mārēte. Persōna sa ne apare in tōte privințele ca unū caracterū demnū de admiratū si vrednicū de a filuatū ca modelū.

Elū nu s'a abātutū nicī-odatā de pe calea apucatā in tinerețe. Sentimentele ideale, de carī era aprinsū prin foculū juneții, nu i-s'au stinsū de rēcēla bētrānelorū; ideile si convingerile tinereții neesperte, de carī era condusū la inceputulū pāșirei in viață publicā i-au fostū atātū de juste si de sātētōse, incātū nu s'au schimbatū de felū in urma desilusionārilorū si pāșaniilorū vērsei mai mature. Dēnsulū prin faptele sale s'a arātātū cā este unū patriotū si naționalistū infocatū, unū bārbatū de statū eminentū si unū omū cu inimā nobilā in tōtā puterea cuvētului. In fia-ce intreprindere a sa a strălucitū ca insușiri nobile ale caracterului sēu abnegețiunea, iubirea de adevērū, liberalismulū si umanitatea.

Pentru a ilustra aceste sē-i des-

chidemū cartea vieții spre a privi cum a eselatū elū ca patriotū si naționalistū, ca bārbatū de statū si ca omū de inimā.

Costache Negri s'a nāscutū la anulū 1812 in *Moldova*, din o vechiā familiā boierescā. Dupā-ce și-a isprăvitū studiile in străinătate, unde s'a adăpatū cu ideile secolului presentū, ca cei mai mulți tineri din acēlū timpū se reintōrse in patriā plinū de inspirațiune de a lupta pentru ași ridica națiunea din jīnositōrea stare, in care se aflau principatele dunārene in urma nefericitei epoci fanariote. Epocā de deplorabilā amintire, in care purta societatea timbrulū celmai pronunțatū alū barbariei. Care omū cu simțū nu se intristēzā, cānd privesce mohoritele tablouri, ce ni le infāpșezā *Aleksandri* despre starea in care se aflau in primele decenii ale secolului XIX *Romānii* din *Romānia* de astādi? „In vērfulū scārīi sociale era unū domnū cu topuzulū in mână si cu legea sub picioare; pe treptele acelei scārī o boierime ghiftuitā de privilegii, bucurāndu-se de tōte drepturile, pānā si de ilegalități, si scutitā de ori ce indatorire cātrā țērā; alături cu acea boierime unū clerū, ai

cāruī șefi, veniți dela *Fanar* si din bizuniile muntelui *Atos*, se desfātau in tr'o viață de lucsu, trāndavā si scandalōsā; ēr josū, in pulbere, o glōtā cu cerbicea plecatā sub tōte sarcinele! Susū puterea egoistā, josū șerbirea si miseria fara protectiā si totulū mișcāndu-se in tr'o atmosferā neguroșā de ignoranță, de superstiții, de pretenții, de lācomiā si de fricā.”

Acēstā față a lucrurilor a duratū cam pānā la 1840, cānd intorcēndu-se o mulțime de tineri dela universitățile din *Francia* si *Germania*, aduceau patriei unū tesaurū de idei nouē si simțiri patriotice. Dēnsii cu simțēmintele dezvoltate pentru totū ce e demnū, nobilū si frumosū, cu independență de caracterū si cu patriotismlū infocatū „nāvālirā cu vehemență asupra citadelei vechii societăți si a obiceiurilor ei clocite sub caftanulū fanarioticū si incuragiate de politica protectoratului rusescū”. [*Aleksandri*, in „*Revista romānā*” 1862 pag. 309.]

Darā activitatea acestei tinerimi era mai-mai sē se zādārnicescā. Deōrece ea, cu deosebire in *Moldova*, se împārțise in douē tabere: tabēra partizanilorū

Comisarul de poliție s'a spăriat și a slobozit pe Mitru, der n'a folosit nimic, căci poporul striga acum, se le dea pe mână și pe fisolgăbirul Herbay, ca să-l lovescă în cap, ăr alții diceau, că lor-lu trebuie viața notarului Lovrich. Gendarmii provocară pe popor să se imprăstie, der nu folosi nimic.

În urmă se făcuseră la olaltă gendarmii cu țeranii; gendarmii traseră câteva focuri și pe un lucrător cu numele Ciubăr, îl omorîă numai decăt; alți doi locuitori au murit cevași mai târziu, ăr 7 inși au fost răniți. Prin aceta însă poporul nu s'a liniștit și judecătorile de acolo telegrafară după miliția la Seghedin, de unde se și trimise numai decăt o companie de ostași.

Asemeni turburări s'au ivit și în comuna Nadlac, apoi în Comad, în fine în Mindrent și Sz. gvar din comitatul Ciongradului, unde vicespanul a cerut prin telegraf ajutor de miliția și de gendarmii.

Pregătiri pentru expoziția din Hațeg.

Anunț și Apel

adresată publicului român din com. Huniădorei.

În decursul anului curent, adeseori s'a ventilat prin diaristică cestiunea arangierii, aici în Hațeg, a unei expoziții de industriă de casă a femeii române din comitatul Huniădorei.

Pentru-ca atât publicul din acest Comitat, cât și publicul cel mare român să fie în chiar cu stadiul arangierii și expoziției, etă pași întreprinși până acum:

În adunarea generală dela 11 Ianuarie a. c. ținută la inițiativa Comitetului central al „Reuniunii femeilor române” din comitatul Huniădorei, cu reședința în Deva, — femeile române din Hațeg au acceptat ideia arangierii și s'au constituit în comitet de organizare, constatător pe lângă birou încă din 6 membre ordinare.

În adunarea generală dela 1-a Faur an. c. s'au luat alte dispoziții referitoare la arangierea expoziției și s'au ales în comitet și patru membre suplente.

În 26 Martie s'a expedat un apel în 100 exemplare inteligenței române din comitatul Huniădorei pentru a se pune în înțelegere cu cele mai renumite femei lucrătoare de prin comunele învecinate, ca să se facă să se sucurgă cu productul mânărilor sale la ajungerea scopului expoziției. *)

*) În acest apel sunt rugați cărturarii români și mai ales preoții, ca în cercul păstoririi lor să aducă fe-

meilor și fetelor române la cunoștință, decă se pte în biserică, că cu ocaziunea expoziției în Hațeg, cu privilegiul adunării generale a „Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român”, sunt rugate a espune tot felul de lucruri de mână, ca d. e. cămeși femeiești și bărbătești chindisite, cătrinte, oprege, perdele, covore de masă și pat, ștergare, fețe de perin, cojoc, ole, ulcioare, blide, scaune, propode, învelitoare, pânzături de tot felul, cipe, mărgiele, brăuri, șerpare, fășii, cepe, etc., cu un cuvânt tot felul de lucruri, gătite de Române. Lucrul de căpetenie este, că obiectele să fie originale, adecă acelea să fie astfel prezentate, cum se produc și se pte de comun în acelu ținut sau sat, fără însă a fi schimosite. Fiă obiectul cât de neînsemnat la aparință, der de însemnat industrial, și pte fi sigur a obține distincțiune, căci acele lucruri, cari vor purta originalitate și vor obține îndestularea juriului compus cu aceta ocaziune, vor fi premiate cu daruri în bani, ori alte obiecte de valoare, eventual cu diplome de recunoștință.

Obiectele sunt a se trimite de-a dreptul la „comitetul de expoziție” din Hațeg până în 15 Iulie a. c., ca astfel acele încă de cu timp să pte fi sortate, grupate și aranjate. Preoții și cărturarii români sunt rugați a pacheta înșiși obiectele țeranelor române, însemnându pe o biletă fi-care obiect alui cui este, și decă e de vândut, ori nu; ăr decă e de vândut, e de a se arăta prețulu. Comitetul de expoziție garantează, că obiectele cari nu se declară de vândut de cătră proprietarul lor se vor înapoi fără scădere. — Se pte espeda costume întregi și chiar și arangiate de casă.

In 22 Iunie s'a ținut o consultare, la care a fost invitată inteligența și alți onorații din poporul de pe Valea Hațegului, Streiului și Jiului, și în carea, după ținerea a două vorbiri însuflețitoare și pline de avnt național, toți membrii prezenți au luat asupra și angajamentul moral de a face o colectă cât mai bogată de articuli ce reprezintă gustul și estetica femeii române de prin comunele, pe cari le reprezintă densii.

In 23 Iunie comitetul arangiator a ținut o ședință, în carea s'a decis:

a) Expozițiunea se va deschide cu totă solemnitate, în 13 August st. n. la 11 ore a. m., în cele 2 sale din parterul școlii grănițeresci din Hațeg și va dura până în 20 August la orele 12 din zi.

b) Prețulu intrării pentru inteligență e 30 cr., pentru poporul rural 10 cr., orele vizitării vor fi dela 9 dim. până la 6 seara neîntrerupt.

c) Cu suma de 60 fl. v. a., ban de premiu, votată în adunarea generală dela 14 Faur a „Reuniunii femeilor române” și fetelor române la cunoștință, decă se pte în biserică, că cu ocaziunea expoziției în Hațeg, cu privilegiul adunării generale a „Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român”, sunt rugate a espune tot felul de lucruri de mână, ca d. e. cămeși femeiești și bărbătești chindisite, cătrinte, oprege, perdele, covore de masă și pat, ștergare, fețe de perin, cojoc, ole, ulcioare, blide, scaune, propode, învelitoare, pânzături de tot felul, cipe, mărgiele, brăuri, șerpare, fășii, cepe, etc., cu un cuvânt tot felul de lucruri, gătite de Române. Lucrul de căpetenie este, că obiectele să fie originale, adecă acelea să fie astfel prezentate, cum se produc și se pte de comun în acelu ținut sau sat, fără însă a fi schimosite. Fiă obiectul cât de neînsemnat la aparință, der de însemnat industrial, și pte fi sigur a obține distincțiune, căci acele lucruri, cari vor purta originalitate și vor obține îndestularea juriului compus cu aceta ocaziune, vor fi premiate cu daruri în bani, ori alte obiecte de valoare, eventual cu diplome de recunoștință.

Obiectele sunt a se trimite de-a dreptul la „comitetul de expoziție” din Hațeg până în 15 Iulie a. c., ca astfel acele încă de cu timp să pte fi sortate, grupate și aranjate. Preoții și cărturarii români sunt rugați a pacheta înșiși obiectele țeranelor române, însemnându pe o biletă fi-care obiect alui cui este, și decă e de vândut, ori nu; ăr decă e de vândut, e de a se arăta prețulu. Comitetul de expoziție garantează, că obiectele cari nu se declară de vândut de cătră proprietarul lor se vor înapoi fără scădere. — Se pte espeda costume întregi și chiar și arangiate de casă.

mâne” din comitatul Huniădorei, se vor premia 18 esponente, 6 cu câte 5 fl., 6 cu câte 3 fl. și 6 cu câte 2 fl. v. a. — celelalte esponente se vor premia cu diplome de recunoștință. Ziua premiării e 16 August st. n. la 5 ore postmeridiane.

d) Pentru colectarea articlilor esponenti din țera Hațegului și anume de pe valea Hațegului, Streiului și a Jiului s'a ales 4 bărbați în persoanele d-lor Ion Munteanu, Vasile Ianza, Ludovic Ciuciu și Paul Oltean, cari în două colone vor începe colectarea Duminecă în 5 Iulie st. n.

Pentru-ca rezultatul arangierii expoziției să fie cât se pte de splendid; pentru-ca mica noastră expozițiune locală să pte fi un mediu puternic de a ridica valoarea femeii române cât de sus în ochii lumii civilizate, de a învedera cât de limpede venjosia, originea, trecutul, prezentul și viitorul poporului nostru, — apelăm la bunăvoința publicului român din acest comitat și cu glas stentoric i dicem: Sufică-te, indoesceți puterile, arată, că pe drept poți numele strămoșilor „Romani” și colectezi costume de fete și neveste, de jun și bărbați, de iernă și de veră, pânzături și țesături de tot soiul lucrata de mână femeii române și până în 25 Iulie st. n. trâmte-le pe spele comitetului arangiator la adresa subscrisei președinta.

Hațeg, în 25 Iunie 1891.

Susana Popovic Paul Oltean
președinta secretar.

Esamene la sate.

De pe valea Banului, (Selagiu) 18 Iunie 1891.

În tractul protopopescu al Crasnei s'au început esamenele la 18 Mai, fiind pretotindinea de față Rvds. D-n Alimpiu Barbolovic vicariu foraneu episcopesc. Esamenele s'au început în comuna:

Sig, unde s'a ținut totodată și adunarea filială a învățătorilor din acest tract. De față erau 28 de prunci și 16 fete, cari s'au esaminat din toate studiile prescrise prin lege. Răspunsurile elevilor au fost foarte bune. Ceti bine sciu 16. Scrisori de probă au fost 30, curate și frumoșe, declamațiunile bine alese și bine predate, cu bucuria s'a constatat peste tot progresul. Resultatul esamenului: foarte bun. Edificiul școlar este mai nou, corăspundător legilor; școla are și pomăria. Învățător Petru Iepure.

Crasna: S'au esaminat 19 băieți 20 fete din toate studiile prescrise prin lege; răspunsurile elevilor foarte bune. Scrisori de probă au avut cu toți bune

și curate; declamațiunile bine alese. S'au cântat cântări bisericesci și cântece naționale cu mult succes. Resultatul esamenului foarte bun. Edificiul școlar e în stare bună; pomăria încă este. Învățător Ioan Hossu.

Horot: S'au esaminat 13 prunci și 10 fete din toate obiectele prescrise, ceti sciu bine 7 prunci și 3 fete răspunsurile peste tot au fost bune, scrisorile de probă bunișore. Resultatul esamenului bun. Edificiul școlar e slab, der acum se edifică o nouă școlă. Pomăria nu este. Învățător Petru Murgu.

Starciu: S'au esaminat 27 băieți și 30 fete din toate obiectele prescrise. Scrisorile de probă și declamațiunile au fost bune, răspunsurile clare și precise. Resultatul esamenului foarte bun. Edificiul școlar e în stare bună. Școla de pomăria e bine organizată și-i servește spre onore d-lui învățător: Ioan Ciupea.

Hurez: La esamen au fost de față 24 băieți și 21 fete. Tinerul și zelosul învățător Ioan Batini a esaminat pe școlarii săi din toate studiile prescrise primind răspunsuri foarte bune. Scrisorile de probă au fost toate bune și curate. La sfârșitul esamenului s'au împărțit premii în cărți la 8 dintre cei mai buni școlari. Edificiul școlar e nou, lângă care se află și pomăria. Resultatul esamenului: Laudabil.

Pria: La esamen au fost de față 28 băieți și 31 fete, s'au esaminat din toate studiile prescrise. Răspunsurile peste tot au fost bune, esamenele de probă curate. Resultatul esamenului bun. Edificiul școlar e din material solid corăspundător legilor. Pomăria încă este. Învățător: Ilie Gile.

Cizeriu: D-lu învățător Nichita Lisca, precum în alți ani, așa și în acesta, a făcut să se trasalte inimile tuteora de bucurie la aușul răspunsurilor micilor copilași, câștigându și prin aceta încă și mai mult iubirea părinților și stima mai marilor săi. La esamen fu chemat și stim. D-n Ioan Popu notariu local, der din cauze necunoscute nu s'a prezentat. S'au esaminat 34 băieți și 14 fete din toate obiectele prescrise. Răspunsurile toate au fost foarte bune, scrisorile de probă curate, declamațiunile bine alese și bine predate. La sfârșitul esamenului sa dat celui mai bun școlar ca premiu: „Folia ilustrată” de pe semestrul înteu procurată în acest scop prin Stim. D-n Georgiu Popu de Băscu. Resultatul esamenului: „Laudabil”. Edificiul școlar e din material solid, în stare bună. Pomăria e bine organizată cu ultoi și pădureți, servindu-i spre mare onore d-lui învățător.

școlii germane și tabăra partisanilor școlii franceze. Fiă-care din aceste partide cerea a predomină pe cealaltă și a face să îmbrățișeze și societatea ideile țerilor, în cari își primiseră educațiunea. De aci s'au născut apoi certe, din cari mai în fiă-ce și se întâmplau dueluri, căroră nici ordinațiunile domnitorului, nici batjocurile bătrânilor nu le puteau pune capăt. Meritul de a nimici în fine aceste neînțelegeri atât de periculoșe, a fost al lui Negri, care de timpuriu începuse a fi privit de cap al junimii. Iată ce ne spune un contemporan în privința aceta: „Costache Negri, iubit de toți pentru marea sa înțelepciune și iubire de dreptate, pentru blândețea și noblețea caracterului său, cum vedu, că rivalitatea a început a lua proporțiuni prea mari, se strădui în tot modul a-i pune capăt. Recunoscut de toți ca decan al tinerimii, ca matcă a stupului, și chemat deja de atunci, și până la morțea sa, de toți cari cunoscău cât pte și cât a putut, cu denumirea dragălașă de „Moș Costache” sau cu aceea mai caracteristică de „unchiașulu”, densul ru întârția a pune între tinerii învrăjbiți, fără

deosebire de școlă nemțescă sau franceză, frăția românească, adunându în jurul său, întocmai precum cloșca adună puii săi, încuragându-i la lucru și la luptă și deprindându-i cu mântuirea ideii a unirii naționale, fără de care eram perduți”. [Ibid. pag. 312.]

Negri nu se mulțami însă numai cu atâta că a adus pace între frații, „cari aveau de făcut ceva mai bun, decăt a se ucide în duell”. Ci elu luă măsuri ca să-i țină mereu în contact nu numai pe unii cu alții, pe cei de școlă franceză, cu cei de școlă germană, der și pe Moldoveni cu Munteni și chiar cu Ardeleni. Căci până aci Românii din Moldova se întâlneau cu cei din Muntenia foarte rar. Abia în Franca la cartierul studenților din Paris, sau în Berlin și Viena conveneau din când în când unii cu alții. Orașulu Bucuresci pentru Moldoveni, ca și Iași pentru Munteni, „era privit ca un fel de hașgalioc”. Și când cineva din Moldova vedea capitala Munteniei, avea ce povesti totă viața”. [Același.]

Costache Negri, care dorea din tot sufletul să vedă pe Românii din principate uniți sub un singur sceptru,

spre a face ca ideia unirii să aibă aderenți atât într-o parte ca și în cealaltă, fu totu acela, care sciu face ca să devină casa sa locul de întrunire al tuturor tinerilor Moldoveni și Munteni, asemenea pștrunși de dorul de a și vedea neamulu pus pe calea unei dezvoltări sigure. Densul posedă, adecă, în județul Covurluiului o moșă, Mânjina, care din anul 1845 a fost punctul de gravitațiune al tuturor acelora, cari căpătau ani mai târziu aveau să schimbe fața României. „Mânjina, deveni pentru Românii acea-ce este pentru fabricanții de clopote forma, în care se tornă diferitele metale topite, spre a se scote apoi un clopot, care se dea unul și același ton. Moldovenulu sau Munténulu, care mergea acolo ca Moldovenulu sau Munténulu, nu se mai întorcea decăt Românulu, soldatulu al țerii, apostolulu al unirii.” [G. Misail, „Const. Negri”, pag. 43.] Alecsandri, amiculu cel mai intim al lui Negri, ne spune despre aceste întruniri următoarele: „În Mânjina tinerii osteniți și descurajați de greutățile misiei lor înceau a nouă putere pentru luptele viitoare. Moldovenii și Muntenii aveau privilegiu de a se cunoșce de

apropo, a se stima, a se iubi, a pune la un loc supărăriile lor, a face proiecte mărețe pentru renascerea patriei comune, a se înțelege pentru formarea opiniei publice în țera. Dicu patriă comună, dicu țera, pentru-că la Mânjina nu mai erau Moldoveni și Munteni, ci Românii cu o patriă.” Atât de mare era influința ce Negri o exercita asupra tuturor acelora, cari intrau în casa sa. Cât de inspirați erau apoi tinerii la despărțire, se pte vedea din cuvintele lui Nicolae Bălcescu, care când fu să se reintoră la Bucuresci, îmbrățișându pe cei rămași esolamă cu lacrimi: „Plec d'aci cu sufletulu plin de convingere, că ne va ajuta Dumnezeu a ridica națiunea română la rangulu ce i-se cuvine printre celelalte mari neamuri ale lumii. Adio, sunt ferice!”

Negri dădea însă dovești despre patriotismulu său infocat nu numai cu cuvântulu, ci și cu fapta. Mânjina sa a fost destinată a ave pentru istoria neamulu nostru o însemnată și mai mare decăt rolulu ce l'a jucat, ca centru de întrunire al acelora, cari doriau unirea principatelor. Căci în 1848 cei mai mulți tineri, cari luptau pentru înain-

Malu: La luarea examenului au fost 12 băieți și 7 fete, cari s'au examinat din toate obiectele prescise, dându răspunsuri afară de religione, din toate celelalte studii, forte rele, ceea ce dovedesce, că d-lu învățătoru *Ioan Torma* nu este conșci de chiămarea sa, nici vrednicu de numele său. Pe lângă toate, că și în anul trecut fu admoniatu, totuși densul se portă cu cea mai mare nepăsare față de școlă. Fiindu întrebatu poporul, că după capacitaru de 17 ani, pentru ce nu urmază esemplu celoralalte parohii, cari progresază pe terenul școlasticu, și unde zace cauza stagnării, în nepăsarea părinților, ori în neglijința învățătorului; s'a constatat, că ambele părți sunt de vină deoțce neglijența și indolența păcătoasă a învățătorului au înrădăcinat aceste păcate și în inima sermanului popor față de creșterea surcelor lor. Resultatulu examenului: „Forte rău“. Edificiulu școlaru e nou, lângă care e și pomăria, der pomăria fără pomi.

Bani: S'au examinat 10 băieți și 15 fete din toate obiectele prescise. Scrisori de probă au fost espuse 16; răspunsurile peste totu au fost bune, s'a constatat progresu. Resultatulu examenului: „bun“. Edificiulu școlaru este nou. Pomăria frumoasă. Invățatoru: *Petru Popu*.

Bănișoru: La examenu au fost de față 24 băieți și 22 fete, cari s'au examinat din toate obiectele prescise. Răspunsurile și declamațiunile a fostu forte bune, scrisorile de probă curate. Resultatulu examenului „forte bun“. Edificiulu școlaru nou, pomăria bine organizată. Invățatoru: *Ioan Măndruță*.

Peceiu: S'au examinat 20 băieți și 13 fete din toate obiectele prescise. Răspunsurile și declamațiunile au fostu forte bune; scrisori de probă au avut cu toți bune și curate. Resultatulu examenului: „Laudabilu“. Edificiulu școlaru e slabu. Școlă de pomăritu este. Invățatoru: *Florianu Iepure*.

La luarea examenelor din următoarele parohii, neputându participa, am onore a le descrie numai după informațiun primite dela persoană de incredere:

Marinu: Au fost examinați elevii din toate obiectele prescise, der răspunsurile au fostu peste așteptare slabe. Precum învățătorulu din Malu, așa și acestui învățătoru i-s'a recomandat, ca neputându arăta nici unu progresu, să se pensioneze, ca nu cumva prin vre-o întâmplare să-și pierdă dreptulu și dela aceea. Invățatoru: *Ioan Hertu*.

Cațelulu românesc: S'au examinat 42 băieți și 32 fete din toate obiectele prescise. Scrisori de probă au fostu espuse 80. Răspunsurile au fostu bune,

declamațiunile bine alese și bine predate. Resultatulu examenului bun. Edificiulu școlaru e în stare bună. Pomăria și grădina de legumăritu, în care fiă-care elevu și-a avut partea sa de cultivatu, e forte frumoasă și poate servi spre onore ori și cărei școle. Invățatoru: *Teodoru Buciu*.

Seredeu: S'au examinat 20 băieți și 12 fete din toate obiectele prescise. Răspunsurile a fostu slabe, cauza însă nu este a se ascrie atât învățătorului, câtu mai multu poporului, care scarițându-i plata la suma de batjocură, l'a silitu ca prin lucrulu mânilor sale să-și câștige pânea de toate zilele, lăsându, durere la o parte creșterea școlarilor. Resultatulu examenului, puțin indusultitoru. Edificiulu școlaru e nou din materialu solidu. Invățatoru: *Petru Chișu*.

Acesta este resultatulu examenelor din tractulu Crasnei, care precum vedem, e îmbucurătoru precuțindinea, unde învățătorii sunt brați și conșci de chiămarea lor. Cu această ocaziune, Rvds. d-nu vicariușinu pretutindeni vorbiri pline de instrucțiun poporului adunatu la examen. Ii sfătu, ca cu toți să conlucre întru sporirea grănareloru bisericesci, cari creșcându, cu timpul voru suplini lipsele maicei biserici și ale școlei. Pentru înființarea grănareloru s'a și făcutu unu regulamentu, care pus în vigore, a datu nascere la multe grănare bisericesci. X.

Din nordulu Transilvaniei, 12 Iunie 1891.

În comuna *Ocna-Dezului* examenulu dela școlă gr. cat. s'a ținutu în 11 Iunie st. n. (Ziua Înălțării Domnului).

Sala școlei era împodobită forte frumosu cu frunze verzi, flori și cununi frumoșe.

La orele 2 p. m., pe lângă pruncii școlari, cari erau în număr de peste 50, sala școlei, odăile învățătorului și curtea școlei erau indusute de popor, bărbați și femei, feciori și fete, cari așteptau venirea d-lui protopopu *Ioan Velle* și a d-lui președinte alu acelei școle, *Mateiu Popu*, preot și în locu.

Inceputulu examenului s'a făcutu cu „Impărate cerescu“, cântatu de școlari; apoi „Rugăciunea Domnului.“ S'au întrebatu copiii, toți pe rând, din religione, catechismu și Istoria test. vechiu, ei au datu răspunsuri precise; asemenea în toate obiectele de învățământ obligate s'a făcutu progresu însemnatu.

Pe mesă, în fața publicului, erau espuse scrisorile pruncilor și protocoalele scolastice, precum și lucrurile de mână ale fetitelor, învățate de soția învățătorului.

Între toate merită laudă deosebită progresulu făcutu în acestu an în câ-

tările bisericesci și naționale, precum și lucrurile de mână ale fetitelor. Asemenia declamațiunile au fostu ascultate cu mare plăcere de totu publiculu ascultătoru, fiindu bine declamate de prunci. Cu bucuria s'a observatu, că bravulu învățătoru din anu în anu se nisuesce a înrădăcina simțulu naționalu românesc în inima tinerimei școlare din comună; tinerimea, jun și june, la ocaziuni bine venite cântă din propriulu lor îndemnu cântări naționale; declamațiunile de când umblau ei la școlă le țin în memoriă și le reciteză. Cu unu cuventu, a produsu multă bucuria și mângăiere pentru poporul român resultatulu examenului de acolo.

Ca oșpeți au fostu între alții d-nii: *Făgărășanu*, teologu de *Gherla*, *Mateiu Popu*, preot, și *Augustinu Popu*, învățătoru în *Urișoru*.

În fine M. On. D-nu protopopu *Ioan Velle* — prin o însuflețitoare vorbire, asemenea căreia nici când nu uită a rosti la ocaziuni de acestea spre a însufleți poporul pentru școlă și biserică și a-i pune la inimă creșterea bună și adevărată a fiiloru săi, — își exprimă bucuria și îndestulirea pentru progresulu făcutu în acestu an, felicitându atâtu pe învățătorulu *Teodoru Tamașu*, câtu și pe soția sa pentru lucrurile de mână ale fetitelor. În urmă mulțami zelosului preot *Mateiu Popu* pentru buna îngrijire a școlei, care de puțin timp aflându-se sub conducerea sa, prosperază și merge înainte, deși vredniculu directoru alu acestei școle luptă între împrejurări grele, aflându-se acolo și o școlă maghiară de stat, în favoarea căreia unii soviniști maghiari în totu chipulu se nisuesc și în trecut au și probatu a nimici școlă română gr. cat.

La finea examenului au fostu premiați câțiva prunci mai meritați cu cărți. Apoi școlarii au fostu conduși de învățătoru în ordine bună în curtea școlei, unde au cântatu poezia: „Acum étă că sosi ora cea de despărțire.“ Atâtu sirguinciosulu învățătoru, câtu și elevii se despărțiră după acestea cu ochii înrou-rați de lacrimi de bucuria pentru succesulu raportatu.

Unu ascultătoru.

Din protopopiatulu *Periceului*, Innie 1891:

Examenele la școlile poporale din tractulu protopopescu alu *Periceului* (în *Selăgiu*) s'au început mai întâi cu comuna:

Siciu, unde s'a ținutu examenulu la 24 Mai n. c., în prezența noului protopopu *Ioan Sărbu*, în calitate de directoru localu și inspectoru tractualu, *Danilă Deleu*, notar cercualu ca comisaru și *V. Olteanu* învăț. în *Periceu*, și unu număr mare de popor. Din răspunsu-

re la prunciloru examinați peste totu s'a observatu unu progresu bunu, ce-i poate servi d-lui învățătoru *Demetriu Pasca* numai spre onore. Și decă pe viitoru se va pune mai mare pondu pe scriptolegiă cu prunci începători, fiă siguru d-lu învățătoru, că va avé rezultate și mai îmbucurătoare, putându-și forma treptatu toate clasele recerute în școlă poporală. — Totu în astă zi, dela 3—7 ore p. m. s'a ținutu examenu în școlă poporală din:

Periceu, unde pe lângă d-lu protopopu și d-lu comisaru *Deleu*, au mai fostu de față d-nii *Demetriu Pasca* învăț. în *Siciu*; *Theodoru Boțocu*, învăț. în *Vârșolțiu*; *Casiu Deleu*, proprietaru în *Siciu* și unu număr considerabilu de popor de care era îndesată sala școlară și ambitulu pe afară.

La intrarea protopopului în școlă, școlarii au cântatu „Intru mulți ani“, după care îndată unu școlaru au ținutu o vorbire, salutându pe noulu protopopu pe oșpeți, pe părinți și poporul adunatu, după care școlarii toți au intonat de nou cântarea „Intru mulți ani“. Apoi d-lu protopopu prin câteva cuvinte alese declară examenulu de începutu.

Din capulu locului trebuie să mărturisescu, că îndată după intrarea în școlă s'a pututu observa, că aici avem de-a face cu o școlă de modelu, în care se află o regulă, ce ar trebui să nulipsescă nici dela o școlă. Mesa era decorată cu caiete de caligrafia de peste anu în număr de 200. toate curate și nemaculate; scrisori stilistice 40, ér scrisori pentru examenu 65. Asemenia și păreții școlei au fostu decorați cu împletituri din frunze de ștejaru, printre cari și unu număr de cununi frumoșe din roze și garoafe alese în tricoloru naționalu.

Conformu programei, examenulu s'a început cu studiulu religionei, din catechismu, punându-i-se fiă-cărui pruncu din cele 4 despărțăminte seu clase câte 3 întrebări, la cari toți au datu răspunsuri forte bune. Până când s'au examinat copii din aceste 4 clase, până atunci copii începători, de 6 ani, au lucratu pe tăbliță teme în scrisu, compunerea a 10 dicieri despre materia: „din ce sunt lucrurile“.

Finindu-se cu religionea, s'a trecut la studiulu limbei române cu prunci începători. Mai întâi d-lu învățătoru au datu teme din limba română și stilistică celor 4 despărțăminte, și anume: clasa II și III compunerea a 8 propozițiun simple și compuse, în 4 se fiă predicatul verbu, ér în 4 adjectiv; apoi de locu a revăduțu ocupațiunile clasei prime, arătându și celor de față, că încâtu sunt deprinși micuții copii în scriere; apoi a provocatu copii de copil să cetescă câte o dicere din cele

tarea și liberarea patriei lor, au fostu siliți a mânca amara pâne a ecșilului. Ca ecșilați rămânendu în *Parisu* o mare parte dintre densii fără mijloce, *Costache Negri*, care se afla în mijloculu lor, ca și *Golesciu* din *Muntenia*, își ipotecă moșia, pentru ca astfel să i potă ajuta și scăpa de miseria. Moșia sa în urmă s'a vëndutu, der moșia comună, *România*, o vedem unde se află astăzi. Cu toate acestea, nobilulu daru n'a fostu singurul mai însemnatu pe care l'a făcutu marele bărbatu patriei sale. Densulu petrecuse între anii 1840 și 44 în *Italia*, după obiceiulu de atunci de a cunoșce toate țerile locuite de ficele ginte latine. Acolo își adunase elu o frumoasă colecțiune de tablouri, în valoare cam de 200.000 de franci, colecțiune, pe care 11 ani mai târziu după jertfrea *Mânjinei* pe altarulu patriei, în 1859, o daru museului universității din *Iasi*. Și despre acesta n'a pomenit nimenu nimic, ni-i măcaru în trecut! Însă nu numai atăta, *Negri*, pe timpul domniei lui *Cuza* a fostu în *Constantinople* ambasadoru alu țerii pe lângă porta otomană. În astfel de calitate a avut elu forte multe obeltueli pentru diferite afaceri oficiale. În urma

acestora, precum și a marilor daruri amintite, averea sa scădu într'atata încatu abia mai avea cu ce să potă duce o viață independentă. Der pe lângă toate acestea când în 1870 a fostu invitatu de ministerulu din *Bucurescu* să-și ia 1600 de galbeni, ce mai avea să primească din remunerariulu său de ambasadoru, răspunse cu mărinimiă: „Țera este împovărată cu datorii; nu-i timp de a o mai îngreua și cu daraveri d'ale mele. Renunțu!“ [G. Misailu]

Negri a avutu însă o activitate, încotonată de strălucite succese, și pe terenul politic. Acela, care scia să însuflețescă atăta pe cei cari veneau în atingere cu densulu a trebuit să fiă, și a fostu, unu bărtatu de stat de o circumspecțiune ne-obicinuită. Din tinerețe și până la adânci bătrânețe a luat parte activă la toate mișcărilor din țera și la toate actele de importanță pentru viitorulu nostru.

Ecșilat în 1848 și rechiămatu după vr'o șese ani de *Grigore Ghica*, numai-decât după sosirea sa în țera a fostu numitu ministru alu lucrărilor publice. În această funcțiune densulu a datu mână puternică de ajutoru principelui său, în

în toate acțiunile lui, cum a fostu d. e. d-srobirea Țiganilor și libertatea presei.

Totu în acestu timp a fostu elu trimis alu *Moldovii* pe lângă conferințele din *Viena*, unde s'a tractatu cestiunea independentiei și unirii principatelor. La aceste conferințe a lucratu *Negri* forte multu, prin ambasadorulu *Franciei*, în modu indirect, pentru reintercerea *Basarabiei*. De aci revenindu în țera a luat parte la redactarea unui memoriu datu de *Grigore Ghica*; memoriu, prin care se pleda în modu directu necesitatea unirii principatelor, și care iscalitu de o mulțime de boieri, a fostu basa unirii *Moldovii* cu *Muntenia*.

După cât-va timp se duse apoi la *Constantinople*, unde împreună cu *Dimitrie Ralet* a luptatu, cu mari succese în cestiunea secularizării moșiloru închinete, succese, cari pentru momentu n'au dobânditu resultatulu definitivu în favorulu *Românilor*, der au pregătitu celu puținu terenulu, pe care *Românii* aveau să iasă învingători. Cum-că cei doi trimiși au avut să se lupte cu multe și cu mari greutăți, își potă ori cine închipui. De ore-ce fiindu vorba de a patra parte

a pământului principatelor, *Grecii* își apărau cu multă cerbicie și cu mari mituir drepturile lor de usurpare. „Decă noi amu eșitu învingători din aceste lupte, apoi acesta să datoréză numai lui *Negri*.“ [Misail] căci elu în două rânduri cât a fostu la *Constantinople* pentru a lucra în cestiunea moșiloru mănăstiresci, a lucratu cu totă căldura și entuziasmulu de care era capabilu, esoperându ca procesulu secularizării să nu fiă hotăritu decâtu în țera și prin țera, ér nu de porta otomană cum voiau călugării. „Cu o abilitate comună numai acelor plomați, cari au cărunțitu în luptele de cabinetu, deși tineru încă, a sciutu să desbrace cestiunea de importanța internațională, ce i se dăduse. Aci stă totă greutatea, și elu a isbutitu pe deplin.“ [Misail] Din acestu momentu densulu a fostu stăpănu peste situațiune, așa, că, după lupte de aprupe de o jumătate de secolu, prin neadormita sa veghiare, *Românii* câștigară în 1863 cauza lor cea drăptă.

(Va urma.)

scrise, cari diceri prin întrebări s'au descompus în părți gramaticale: cuvinte, silabe și sunete. După acestea, copiilor din clasa IV li-s'a dat ocupățiune stilistică, descrierea bouului și a vacei, ér la copii din clasa V descrierea „Câmpului și a pădurei“, apoi s'a trecut la cetitul din Abecedar, cu copiii începători. S'au cetit mai întâiu în mod tudentă două bucăți „Niculița“ și „Copila silitore“, apoi totu acestea s'au cetit propozițiune de propozițiune, analizându-se întreg cuprinsul acestor bucăți, și în urmă o fetiță și un copil au povestit cele cetite cu cuvintele lor proprii.

Ar recere prea mult spațiu descrierea amănunțită a rezultatelor dobândite din limba română și cu celelalte clase, precum și rezultatele dovedite din toate obiectele prescise. Fiă însă de ajuns a constata, că școala, în care afi un număr de 65 școlari oblegați la școală, cari toți până la unul sciu ceti și scrie corect și legibil și cari din toate studiile propuse au dat răspunsuri bune, o astfel de școală, este dovada cea mai strălucită despre bravura și vrednicia învățătorului său. Învățătorul din Periceiu este d-lu *Vasilu Olteanu Bungardeanul*, căruia poporul din Periceiu îi datoresce multă recunoștință și ar fi foarte de dorit ca această recunoștință să se arate și în faptă barem prin solvirea mai regulată a salariului.

Esamenul elevilor d-lui Olteanu a fost încoronat cu cele mai alese declamațiuni, precum: „Limba românească“, „Fiica de Română“, „Sabia lui Traian“, „Ostașul român“, „Sentinela română“, „Nu deserați“, „Ostașul în luptă“ și altele, după cari cântându-se „Audi buciumul“ și „Astăzi fraților români“, un școlar printr'o cuvântare multămi d-lui protopop, oșepilor, părinților și poporului adunat. O nouă dovadă a dat și de astădată d-lu Olteanu, că este la înălțimea chiamărei sale învățătoresc. Să trăască!

În 25 și 26 Mai s'au ținut esamenele în comunele *Bădăcină, Gurtelecu, Bocșa română, Gurusleu și Badonu*, la cari nefind de față, numai din informațiunile d-lui protopop pot raporta, că progresul în cele trei comune dintei a fost de mijloc bun, ér în cele din urmă două a fost slab. Se așteptă însă pe viitor, ca d-nii învățători din aceste comune să-și facă mai conștientos datorița de dăscăli români.

În 27 Mai, de 9—12 ore a. m. s'a ținut esamenul în

Recea, unde pe lângă d-lu protopop și preotul local, a mai fost de față și d-lu Niculescu din Șomcuta mare, inspector de asigurare al băncii „Tran-

silvania“, și Vasilu Olteanu inv. în Periceiu. Resultatul esamenului peste tot a fost bun și servece spre onore d-lui inv. *Ioan Hendea*. Mult ni-au plăcut la acest esamen, răspunsurile a 11 copii maghiari, parte băieți, parte fetițe, cari pe lângă limba lor maternă ungurescă, au sciut răspunde românește foarte corect ba din toate studiile, așa că nu-i puteai deosebi de Români. Cărțile fiind de diferiți autori, pte au contribuit mult la acea scădere, că copii nu cetece construcțiunile și cuvintele așa de corect — după cum ar trebui și după cum le și vorbesc.

Totu în 27 Mai, după prânz, s'a ținut esamenul în școala din comuna:

Verșolț, fiind de față toți cei din Recea, precum și Ioan Hendea, inv. și curatorele primar. Esamenul a fost slab. Așteptăm ca d-lu *Teodor Boțoc*, depunând esamenul de calificățiune, pe viitor să arăte progres mai bun.

În ziua de 28 Mai am fost cu toții la esamenul din comuna:

Cătelul maghiar. Aci esamenul a fost împreunat și cu adunarea filială a reuniunii învățătorilor din acest tract al Periceului. De față au fost toți membrii în frunte cu d-lu protopop Ioan Sêrbu ca președinte, preotul local I. Pop, Niculescu, G. Hosu inv. în Crasna și învățătorul din Hurez. Esamenul s'a început cu două propunerii de probă, și anume: a) din învățământul intuitiv, tractarea obiectelor din școală; și b) din geografie, tractarea practică despre: comună, cerc și comitat, — o temă prea vară pentru 1/2 de oră. Resultatul acestor două propunerii n'a prea fost mulțumitor și după mai multe critice făcute din partea membrilor, propunerile s'au clasificat ca bușșore.

După propunerile de probă s'a trecut la esamenul formal. Afara de răspunsurile de catechism, din celelalte obiecte de învățământ mai ales din cetit și din calculățiune, răspunsurile copiilor au fost puțin mulțumitoare. Învățătorul *Simion Buciu* are de altmintrelea esamen de calificățiune și a studiat la preparandia de stat, dér pte că tocmai acolo s'a cam datat cu comoditatea, care nu se cuvine nici de cum unui învățător român și așteptăm dela d-sa mai mare spor în viitor.

Acesta e resultatul esamenelor din astă timp în protopopiatul Periceului. Având nădejde în Dumnezeu și în stăruința de fier a bunilor noștri învățători, sperăm că din an în an vom publica raporte tot mai îmbucurătoare despre mersul învățământului nostru popular. *Correspondentul*.

Esamen în Brașovul-vechtu. Ni-se comunică cu privire la acesta următoarele: Esamenele dela școala română conf. de aici s'au ținut în ziua de „Înălțarea Domnului“, sub conducerea d-lui protopresb. Ioan *Petrică*. Elevii din cl. I au escelat în răspunsurile lor, pentru aceea și d. protopresb. i-a mulțumit învățătorului *Florea Șoner* pentru străduința ce și-a dat-o cu elevii săi. Elevii din clasa II însă, de sub conducerea d-lui învățător *V. Dragoș* nu au satisfăcut așteptărilor, așa încât chiar d-lu protopresbiter Ioan *Petrică* a fost nemulțumit cu resultatul obținut. M'a prins dér mirarea când am cetit în „Telegraful român“ darea de semă despre aceste esamene, în care se preamărește sporul bun ce l'a făcut d-lu inv. *Dragoș*, dicându-se că toate au fost „bune și frumoșe“, după ce chiar conform notei d-lui protopop, resultatul a fost „abia îndestulitor!“ *Ună dspe.*

Protocolul,

luat în adunarea generală a reuniunii învățătorilor gr. or. din districtul Oradan ținută la 24 Aprilie (6 Mai) 1891 în Oraș mare.

1) Comisarul consistorial, Revrds. D-nu *Toma Păcală*, prin o cuvântare potrivită dlei, deschide ședința și provocă pe cei preșenți să-și alegă 2 notari *ad hoc*, la ce adunarea cu aclamațiune alege pe *Nicolau Indrieș*, și *Pantelie Bugarin*.

2) La ordinea dlei venind constituirea reuniunii, la cererea celor preșenți, pentru consultare asupra funcționarilor alegândi, se alege o comisiune de 12 membri în persoane: *Eliă Bochiș*, *Ioan Pinter*, *Vasile Sala*, *Avram Igna*, *Nicolau Ciaviciu*, *Iosif Silaghi*, *Ilie Lucan*, *Petru Bogdan*, *Iosif Crăciun*, *Ioan Mihiș*, *Ioan Antonescu* și *Ioan Țucra*, ér ședința se suspende pe 15 minute.

3) Comisiunea după o serioasă consultare prin raportorul *Vasile Sala*, propune ca funcționari pe d-nii: *Nicolau Zigre*, președint; *Petru Bogdan*, vicepreședint; *Avram Igna* și *Paul Pop* notari, *Ioan Pinter*, cassar; *Iosif Silaghi*, controlor și *Eliă Rochis*, bibliotecar. Membrii ședinței în unanimitate primesc propunerea comisiunii.

Pentru a ruga și tot-odată invita pe d-lu președint ales spre a-și ocupa locul și a conduce mai departe afacerile reuniunii, adunarea alege o comisiune de 6 membri în persoane: *Ion Pinter*, *Eliă Bochiș*, *Avram Igna*, *Nicolau Ciaviciu*, *Ioan Țucra*, și *Petru Bogdan*.

5) Se constată numărul membrilor preșenți și se află: din protopresbiter-

tul *Orășii mari 37** din protopresbiteratul *Pesteșului 20*; dintr'al *Tincei 25*; din protopresbiteratul *Beliului 1*, *Ioan Țucra*, din protopresbiteratul *Beiușului 19*; dintr'al *Varșocului 12*.

6) Sosind comisiunea cu d-lu președint *Nicolau Zigre* în frunte, adunarea cu mare însuflețire, între strigăte de „să trăască“ îl primesce, care apoi mulțumind adunării pentru încrederea cu care-l onorează și distinge își ocupă locul președint.

7) Președint pune la pertractare punctul 6 din programă, referitor la compunerea unui regulament pentru afacerile interne ale reuniunii: Membrul *Eliă Bochiș* însinuă un proiect de regulament, pe care la cererea adunării îl și cetece. Adunarea cu recunoștință primesce regulamentul ca material pentru proiectarea unui altui regulament, care să se compună pentru adunarea proxima generală de către comitetul adunării.

Fiind timpul înaintat, președint ridică ședința și anunță continuarea ei pre orele 3 p. m.

8) Redeschidându-se ședința, președint propune, ca să se compună numărul membrilor comitetului central. Adunarea unanim decide, ca comitetul să constee din biroul acestei adunări, din președinții despărțimintelor, cari sunt pentru tractul *Orășii-mari*; *Eliă Bochiș*, pentru alt *Pesteșului Avram Igna*, pentru alt *Tincei Iosif Silaghi*, pentru alt *Beiușului Nicolau Ciaviciu*, pentru alt *Vasocului Petru Bogdan* și încă 6 membri, cari la propunerea comisiunii constatătoare din președinții despărțimintelor și *Ioan Pinter*, adunarea declară de aleși pe: *Vasile Sala*, *Nicolau Indrieș*, *D. Sime*, *T. Flutur*, *Ioan Buz* și *Petru Lencuța*, toți acesștia pe un period de 3 ani.

9) Punându-se la ordinea dlei punctul e din programă, relativ la defigerea taxelor anuale în favorul reuniunii, adunarea staveresece: a) taxa pentru un membru ordinar pe an 2 fl.; b) membru pe viță pte fi acel individ, care odată pentru totdeuna solvesce taxa în bani pe an 20 fl.; c) membrii ajutatori se vor considera acei indiviți, cari anualminte vor solvi taxa de 50 cr. ori pe viță odată pentru tot-deuna 5 fl. de sine înțelegându-se, că acestia în toate agendele reuniunii numai consultativ vot vor avé. Totu aci se însemnă și decisiunea, că din fondul reuniunii numai interesele se vor folosi spre scopuri de bine-facere, care conclud (Nr. 9) cu data de ađi întră în vigore.

* În protocolul sunt înșirate numele tuturor învățătorilor participanți, pe cari însă noi, din cauza lipsei de spațiu, am fost siliți a-le omite. — Red.

Câte scie badea Ioan?

Ca băiat, umblam la oi, și-mi plăcea grozav de tare să mă uit cu băgare de semă la tot ce se întâmplă în giurul meu, din care pricină de multe ori imi uitam de datorițele mele de cioban. Norocul meu era, că nu eram singur, că altcum de grija mea putea prea lesne să se oșpete cometrul vulpeii în totă tiena din turma mea. Umblam cu păcurariul *Ioan Bunzariul*, cel mai vestit povestaș prin aretul Reteagului, de dragul poveștilor căruia nu odată am adormit necinat, și nu odată mi-s'a întâmplat, că nu era nici o oiă cu capul în strungă, ér eu nu vedeam până-mi striga Bunzariul: Nopte bună, Nișule! Ér atunci ca friptă alergam după oi să le adun la strungă de pe lângă cele lese ale stalului, unde stau cu capetele la olaltă, ori cu capul una sub alta, de căldură.

Pe acelea timpuri bune multe am vădit prin natura cea liberă a lui Dumnezeu sfântul, și multe am ađit dela înțeleptul păcurar Bunzariul. Mai mult numai lui am de-ai mulțami, că mai târziu m'am pus pe adunarea materialului

de literatură populară; ba mai mult, numai lui am de a mulțami, că sciu câte sciu de-orece eu îl ascultam cu plăcere și dorind doream să sciu cândva ca el, ér când mi-se da privilegiu, mă cercam să spun și eu altor băieți, dela alte turme, toate opșagurile ađite dela el. Și, Dómne, multe auđiam!

Cum umblam cu băta sub suoră după el, de dam de tufă de corn, imi dicea: Uite, Nișule, veđi tu tufa asta? E corn, cel mai tare lemn în felul lui. El a fost mai mare decât stejarul, dér Dumnezeu l'a umilit pentru sumeșă, că a vrut să creșcă cu vârful chiar până la Dumnezeu, ér Dumnezeu l'a întreat: dér ce faci, cornule? Ér el a đis: vreu să fiu mai mare, decât toate lemnele! — Așa? đise Dumnezeu, atunci vei rămâne tufă smerită, dér tare, cât numai tu să poți da ajutor stejarului celui puternic. Și cum a rostit Dumnezeu vorbele astea, îndată a scăđut cornul cât se vede, și mic cum este e pus la lucrurile cele mai grele, că numai din el se faci justorii la roșile de móră, ér roșile sunt de lemn de stejar, așa dară numai el ajută stejarului.

De dam de o tufă de rug de câmp, neîntreat imi spunea: uite, Nișule, veđi măceșul acesta? A fost pom frumos, ca bradul de mare și ou ruși mari, dér fără ghimp. După ce a alungat Dumnezeu pe ângerii cei rei din ceriu pre pământ, aceia pe pomul est frumos au vrut să se urce érși la ceriu, dér Dumnezeu a prefăcut rugul cât se vede și l'a înștrat cu ghimp cu unghiile lui „Uoigă-lă toca“, cât nici că se mai putură dracii desceșta din ghiarale măceșilor, ér cari scăpară, fug de rug până'n ziua de ađ; nici strigoile nu pot trece peste rug, de aceea pun omenii rugi sêlbatici la porți, la ferestri și la uși spre ziua de St. George, ca să nu potă trece strigoile și să iee laptele dela vaci.

Dam de un plop: Uite ici, Nișule, esta a vrut să putredască pe caru din pădure până'acasă, dér s'a temut, că l'a vedé arinul și i-o fi rușine.

De trecea pe lângă noi vre-o pasere; îndată mă întrea: ce-i aceea, Nișule? Gaiă, bade Ioane. — I-hi! dumniaei, care s'a temut, că și-a întina mânușile!

— Cum așa, bade Ioane?

— D'apoi așa, că Dumnezeu sfântul, când a făcut isvórele, a đis cătră toate vietățile să vie să-i ajute, că lor le trebe apă. Și toate au venit, numai jupănesa de gaiă a đis, că nu și-a întina deu ea picioarele cele albe. Dér lasă, că și Dumnezeu a pedepsit-o, că i-a đis: Nici să nu vii, dér nici să nu béi din isvórele mele; să scii, că-i peri de sete; nu-i slobod să béi apă, numai de pe arpile tale!

De aceea se vaietă ea atâta când îi secetă și se suie în sus cătră Dumnezeu, ca să-l róge să-i deé plóia să-și stêmpere setea cu apă de pe arpi.

Odată m'a văđut cercând să lovesc o rândunea în sbor, și ca mușcat de șerpe strigă la mine: Ce faci, Nișule? Să nu mai cerci a da după rândunele, că de nimeresc una, îți și sacă mâna, că rândunelele sunt gâinile lui Dumnezeu.

Și câte și mai câte imi spunea Bunzariul la tot pașul, că scia multe, cât tocmai el cu drept cuvânt ar fi putut đice: vai de mine multe sciu, multă mă mir unde le țiu; omul era isteț dela fire, toate cerca să le pri-

10) Președinței despărțimintelor Oradea mare, și Pesteș, conform punctului c din programă, prezintă protocoalele despre activitatea despărțimintelor cercuale, ai căror conducători sunt. Anume: Eliă Bochiș — protocolul luat în conferința învățătorască din inspectoratul Orașii mari, ținută în Oradea mare la 12 (24) Noemvrie anul 1891 precum și protocolul luat în ședința despărțimintului cercuală. „Oradea mare“ ținută în Oradea mare în școala rom. gr. or. la 1891 Aprilie 24 v. și continuată în 25 Aprilie v. Avram Igna prezintă procesul versal al conferinței învățătorilor gr. or. din tractul protopresbiteral al Pesteșului ținută în Alesd. la 12 (24) Noemvrie 1890, precum și protocolul luat în adunarea I cercuală a învățătorilor gr. or. din protopresbiteratul Pesteșului ținută în Incu la 21 Februarie 5 Martie 1891. Prezintă în fine Iosif Silagyi, protocolul luat în Cefa la 8 (20) Noembrie 1890 în conferința învățătorilor gr. ort. din protopresbiteratul Tincei.

Adunarea cu plăcere le ia la cunoștință și se predau comitetului, ca la adunarea proximă generală să vină cu propuneri în meritul acelora. În nexu cu acesta, biroul despărțimintelor cercuale se îndatorește, ca pe viitoru cel puțin cu o lună înainte de adunarea generală să subțernă protocoalele despre activitatea lor la presidiul adunării districtuale.

11.) La promovarea presidiului Ioan Costa, învățător în Inand, dă cetire disertației sale intitulată: „Importanța reuniunilor de cultură“, asemenea Iosif Silaghi învățătorul din Madarasu despre: „Cum își poate învățătorul în bunăstare starea materială și spirituală“, cari ascultate fiind cu deosebit interes, se concedu biroului, ca decă le va afla de bune, să le aducă la publicitate!

12.) La propunerea membrului Ioan Pinter, adunarea hotărăște a interveni la Veneratul Consistoriu, ca pe viitoru să provadă pe fiesce care învățător cu regulamentul pentru conferințe și reuniuni.

13.) La propunerea membrului Eliă Bochiș, adunarea însărcinează pe comitetul central, ca pe viitoru să se îngrijescă și pentru înquartirarea învățătorilor, ceea ce se enunță ca concludu.

14.) Adunarea decide, ca următoarea adunare generală să se convóce totu în Oradea, și anume: în săptămâna cea luminată, zilele Miercuri și Joi, ér compunerea programei acelei adunări să concorde comitetului central.

15) Cu plăcere se ia actă că d-nii onorațiori Ioan Tuducescu, învățător în Lipova, care încă a concursu la pertractarea agendelor programei și Ni-

colau Diamandi, teologu absolutu depunându taxa, se insinuă de membrii ordinar.

16) La propunerea Presidiului, autentizarea protocolului se concorde d-lor: Toma Pacala, protopresbiteru; Ioan Pinter, Eliă Bochiș, Petru Bogdanu, Avramu Igna, Vasile Sala, Demetrie Sime și Nicolau Indrieșu.

17) Terminându-se pertractarea agendelor din programa acestei adunări, președintele, d-lu Nicolau Zigre, mulțămindu membrilor adunării pentru înțelegera frățescă și concursul datu intru resolvirea agendelor adunării, declară ședința de închisă.

Vice-președintele Petru Bogdanu, în numele învățătorilor districtuali mulțămesc d-lui președinte pentru tactul, înțelepciunea și dragostea, cu care a condus acésta adunare pe lângă ce toți între strigătele de: „să trăiască d-lu președinte“ s'au depărțat.

D. U. S.

Nicolae Zigre,
președinte.

Avramu Igna,
notariu I.

Nota: Rogu pe On. Redacțiunea dela Organulu școlasticu alu diecesei noastre „Biserica și școala“ din Aradu, în interesul cauzei, să reproducă acestu protocolu. — *Notariulu I.*

CARACTERULU.*)

Insușirile caracterului I. Curagiulu.

Se scie că Portugesii au lăsatu pe celu mai mare poetu alu lor, Camoens, să piéră în miseriă în adevératul sensu alu cuvântului; astfel se plânge elu în cânteculu alu șeptelea alu „Luisiadelor“: În locu de laurii, cari îi așteptam dela aceia, cărora le-am adus laudă în cânturile mele, am avutu parte numai de ne mai pomenite necazuri! — Elu fu esilat; luă parte la unu răboiu în contra Maurilor, unde se distinse prin vitejiă și la ataculu unei corăbii își perdú unu ochiu. În Goa elu s'a indignatú așa de multu, vedându că conaționalii săi asuprescu și jăfuescu așa de amar pe Indieni, încatú trase la răspundere pe guvernatorulu portugesu. În urma acésta fu esilat în China, și pe drumu suferi unu naufragiu, din care scapă numai cu viața și cu manuscrisulu „Luisiadelor“ lui în sinu. Îndușmămirile și nenorocirile nu mai voiau să-lu părăsescă. În Macao fu aruncatú în închisóre, după ce scapă de acolo se reintorse, după o absentare de

*) După Smiles-Rudow. A se vedé Nr. 129 alu „Gaz. Trans.“ din 1891.

șesepredece ani, s'eracú și fără prietini la Lissabona. Opera lui principală Luisiadele, cari au fostu curându după aceea publicate, îi aduseră multă gloriă dar numai bani nu, așa că ar fi peritú de fómé, decă vechiulu lui sclavu, Antonio, n'ar fi cerșitú pentru elu pe strade. Unui nobilú portugesu, care voia ca poetulu să-i traducă cei șapte psalmi de penitență i-a răspuns Camoens, arătându cu degetulu asupra credinciosulu lui Antonio: „Ah!“ când scriam încă poesii, eram încă tineru, veselú și găseamú simpatii la femei, acum suntú unu nenorocitú părăsitú. Vedí Domnule, aici stă s'ermanulu meu Antonio și voiesce să aibă patru groșite pentru carbuni. Eu nu i-le potú da“.

Nobilulu Ruy de Camera își închise inima și punge și merse mai departe. Aceștia erau marii boeri ai Portugaliei.

Camoens muri în casa s'eracilor; pe mormentulu său se cetea următoarea inscripțiune: „Aici zace Luis de Camoens, care a întrecutú pe toți poeții timpului său; elu a trăitú și a muritú în s'erăciă și miseriă până la 1579“. Aceste rânduri rușinătoare dér adevérate, au fostu mai târziu departate și au fostu înlocuite printr'o inscripțiune mincinosă și laudărosă în onóra celui mai mare poetu portugesu.

Și Torquato Tasso a fostu jertfa s'erăciei și pe lângă acésta a fostu mereu prigonițu și calumniatú. După ce a fostu închisú șapte ani în casa nebunilor a călătoritú prin totă Italia și pe patulu său de mórte scrisé: „Nu voiú să mă tânguescu asupra crúđimei sorții mele, pentru că nu voiescu să vorbescú de necunoscința omenilor, cărora le-a succésu de-a mă băga în grópa de cerșitori“.

Nici poeților germani nu le-a mersú de multe ori mai bine. Acésta o șcimú din viața lui Schiller, care a fostu silitú să primescă ajutore din Danemarca, pe când domnitorulu său îlu prigonea, precum prigonea ducele Alfonso de Ferrara pe Tasso. Și cumcă nici învățătorilor germani nu le-a mersú mai bine, avemú destule exemple de istoriă.

Despre Bulzac, renumitulú romanțieru francesu se scie, că s'a dusú la Parisu în contra voinței tatálu său și că acolo ca scriitoru era avisatú numai la sine însuși, dimineța trebuia să-și mătore

odaia, să-și cumpere cele trebuințioase pentru traiu. Elu descrie fôrte hazliu frica, ce-o avú, când fiindú odată invitatú, a mersú cu mare băgare de sémă prin strada plină de noroiu, tremurându de câte ori trecea o trásură și amenința de a-i implé de noroiu singurele vestminte bune, ce le avea. Bulzac, în urma unei întreprinderi nereușitú a fostú totă viața sa plină de datorii — când se deștepta vedea din tóte unghiurile scotându-și capulu polițele (cambiele) și sărindú jurú împrejurú ca lăcustele după o nópte căldurosă.

Richter dice prin urmare cu totú dreptulu: Eu potú să-i dicú s'erăciei numai: fi binevenitá! însé nu veni prea târziu! — Și acésta e așa: Numai nu prea târziu; ceea ce omulu póte suporta în tinerețe nu mai póte suporta atátú de ușorú la bătrânețe.

Astfelu dice Michelet: Piedecile suntú cele mai bune mijloce de-a împinge pe omú înainte. Eu, díse elu, am trăitú ani întregi dintr'unu Virgiliu*) și așa am fostú mulțămítú.

Nu este dér norocirea câtú mai multú nenorocirea, nu bogăția câtú mai multú s'erăciă, care împintenză statornicia spiritelor puternice și puterea voinței lorú. Burke díse despre sine însuși: Eu nu am devenitú legislatoru fiindú legănatú și giugulitú. *Nitor in adversum* (aspru contra aspru) este devisa pentr'unu bărbatú adevératú. — Ba câte unulú trebuie să întâmpine o mare piedecă în calea sa, pentru ca să se arate și să se desvolteze întreaga sa putere, și acésta greutate, odată invinsă, devine cea mai tare împintinare pentru progresarea mai departe.

Este așader o rétăcire a crede, că numai prin succese póte ajunge omulu la succese, din contrá multú mai adeseori începutulu este unu nesuccesú. Din greșelile făcute învățamú tactú și stăpânire de sine și, lucru de căpeteniă învățamú de a le ocoli. Intrebați pe bărbatulú de statú și vă va spune, că pentru arta sa a învățatú mai multú prin desastre, nesuccese și respingeri decâtú prin succese. Tóte regulile, sfatulú, esemplulu și propria muncă nu învață pe omú atátú de bine ca nereușirea; căci numai acésta îlú învață, ce trebuie să nu facă, ceea ce în arta de statú ca și în altele e totú așa

*) Autoru clasicu latinu.

oepă, ér ce auđia odată, ferí Dómne să mai uite cândva!

Intr'o véră, umblându la oi cu Bunzariulu, ne-a apucatú o plóia mare intr'o poiană frumoasă numită „pe butani“ sub „la zulu lui Tepeșu“, la pólele Ciceielui. Turma s'a trasú sub copaci până va trece grosulu plóiei și noi éră. După ce se mai rări plóia, eșirámú de sub copaci, că acum acolo prindea a ne muia mai tare, că până ținuse plóia, apa sta pe frunđisuri, dér după ce încetă, mișcate frunđe de vântú, scuturau picurii cei mari de pe frunđe pe noi. După ce eșirámú și pornirámú oile la pășune, ne oprirámú pe o dëlma lângă unu furnicarú mare câtú o furcă bună de fênú, câtú o căpiță (boghiă, ori purculețu cum amú díce.) Nu departe de acelu furnicarú mai era unulu, totú așa de mare. Printre ele era unu drumú de hotarú, cu ogașe afunde și pline de apă. Bunzariulu meu, Dumneđu să-lú ierte, și máie pe unde-a 'nsératú, se uita cu multă băgare de sémă josú, răđimatú în bătă păcurăresce. Ce vedí, bade Ióne? îlú întrebaú eu.

— Hai vedí și tu, Nițule, imí díse elú; hai vedí și tu bidigánii cu minte și cu înțelepciune. Uite iot, furnicile astea mergú cátră furnicariulu cela, cele dela furnicariulu cela vinú spre ésta, dér drumulu cu ogașele lui cele pline de apă le stă în cale. Ce gândesci tu, că vréu ele?

— Dóră n'orú fi vréndú să ne incaiere de pieptú? am răspunsú eu; dér Bunzariulu imí díse:

— Nu stau bunú, dér totuși una ca asta nu-mí vine a crede. Fără, Nițule, uite ce gândescú eu, și ține minte, că așa va fi: Plóia a venitú pe neașteptate. Furnicile erau la lucru și de plóia, intr'o degrabă, s'au băgatú care unde au nimeritú mai iute, prin vecini, la scuteală, unde le era mai de-a'ndemână, și acum vorú a merge care la casele sale să-și vedă oásenii, copilașii, cuprinsulu casei, dér nu potú, le stă în cale apa din ogașe. Dér uite, uite Nițule, vedí cum cercă și unele și altele după o trecétóre, uită că unele mergú pe lângă ogașu în susú, altele în josú, și cele din colo încă facú așa, caută punte săracile, dér nu află.

Mé uitai unu scopotú de vreme la ele, dér de-odată vedúrémú, că-și schimbă planulu, se lăsarú de propusulú de a merge până la capétulu ogașului, dér nici nu stătură loculu până să sece apa. Se apucară bărbătesce, câte trei—patru la câte unu paiu, câte unu bățișorú, și făcură punte țépănă peste ogașe, țépănă și lată ca de 2 degete, câtú putură trece unele încóce și altele incoló. Podulu lui Traianú peste Dunăre e o nimicá față cu puntea furnicilorú mele, decă vomú lua în sémă cine l'a făcutú unulu și cine altulu. Și trecură apoi în rëndú frumosú, care la ale sale. Și acésta s'a întâmplatú inaintea ochilorú noștri. Drept, că în strădania lorú cea mare, după ce amú vedutú, că ce vréu, li-am ajutatú și noi, li-am pusú câte unu paiu ori găteju, și vă asigurú, că de sciau vorbi, ne mulțámiau pentru acésta mai frumosú, decâtú multí ómeni.

Când plecarámú dela furnicare să ne vedemú de oi, imí díce Bunzariulu: Nițule, câtú îi trái nu zgândári în furnicare, că atunci plouă. Cu multă trudă își facú bietele furnici curțile și pa-

lutele lorú, apoi omulu să le strice? Bunzariulu imí mai făcu cunoscutá următoarea istoriă, ce o auđise dela nisce pécurarú diu marginerime:

Díce, că unu omú dela ei avea unu locú cu mălaiu sub pădure. Când începeau a fi cucuruzele în lapte începeau și gadinile a-i strica totú din ce în ce mai tare, până în urmă fu nevoitú omulu să mergă să-și apere mălaiulu, decă vré să mánance la iernă mămăligă din elú. Și s'a dusú omulu, și a străjuitú o dí și doué și mai multe díle de-aréndulu. Mai alunga din când în când câte unu mistrețú din celú mălaiu, mai pușca câte după o scrofă cu purcei.

Intr'o dí numai vedú omulu, că se apropiă de coliba lui unu ursú mare gemându, cu brâncile dinainte ridicate și lingându-și o labă. Omulu se spăiméntă, dér nu avú vreme să mergă după pușcă și Marcu era lângă elú totú gemându și lingându-și laba.

Ce era să facă bietulu omú? Sta înmărmuritú lângă ursú, așteptându, ca acela în totú minutulu să-lú inhațe. Dér se înșelă, că ursulu nu se acățá de elú,

de importantu lucru ca aceea, ce trebuie să facă.

Multora li-se întâmplă, că de repetite ori se încercă și nu reușesc; der chiar acesta repetită nereușire îi îndemnă a se încorda totu mai tare.

Despre Demosthene scimū, că a devenitū celū mai mare oratorū deși gângănea și nu putea rosti nici măcarū pe r; pe lângă acesta vorba lui era aspră și neplăcută. Elū și-o îndreptă printr'o perseveranță neînvinșă: luă petricele în gură, se deprinse, de a predomina cu vocea lui vocea mai multor prietenī și mai în urmă și șgomotulū produsū la țermulū mării prin izbirea valurilorū. Apoi se dice că s'a dusū într'o peșteră subterană și și-au eserciatū acolo două, trei lunī ținuta sa și glasulū, rădēndu-și pe jumētate pērulū din capū, ca astfeliu să fiā silitū a sta acolo mai multū și ca nu cumva să înceteze prea curēndū.

(Va urma.)

MULTE ȘI DE TOATE.

Sfârșitul lumii.

În tōte epocile au existatū proroci, cari s'au ocupatū cu problema sfârșitului lumii, der puține proorocii au fostū așa de fantastice ca cea publicatā deunāzi de d. Flammarion în colōnele diarului „Contemporary Review“. Renumitulū astronomū francesū a calculatū, că suprafața planetei nōstre, în anulū 2.220.000 altū erei creștine, nu va mai fi decātū o câmpīa imensă de gheață. Din secolū în secolū, frigulū pe pāmētū va deveni mai mare, și de-ōre-ce materialele arqētōre, cari mai suntū astāđi în sōre se potū stinge, ruina nōstrā va fi desāvērșitā. Sloiurile de gheață dela cei doi poli vorū înainta cu încetulū, până la equatorū, și într'o bună dimiētā, omēnirea nu va mai putea trăi decātū în regiunile tropicale, cari vor avē atunci climā temperatā. Singurulū refugiu altū rasei omēnești va fi der Africa equatorială. Londra și New-York, Paris și Roma vorū fi de multū îngropate sub zăpadā. Locū va fi pentru toți, căci omēnirea degeneratā nu va mai fi așa de numerosā ca astāđi. Der traiulū ce-lū vorū duce atunci omēnii va fi minunatū. De lucratū nu mai lucrēzā nimenea, căci mașinele electrice vorū satisface tōte trebuințele lumii. Când ultimele dīle vorū sosi, locuitorii de pe pāmētū se vorū arunca în mașinele lorū sburātōre pentru a căuta, decātū nu mai e undeva vr'unū adăpostū. Ei se vorū întorce la urma urmelorū și se vorū așeđa triști și resignați în jurulū focului de pe

ci totū gema și-i întindea laba. În cele din urmă își gândesce omulū: bietulū ursū va fi rānitū la labā, ēn sē vedū, ce-a da Dumneđu aceea a fi, de m'a mānca, totū c'o mōrte-sū datorū: Gāndindu-și așa, apucā brānca ursului și se uitā cu băgare de sēmā la ea. Adecā în talpā vedū o ranā sāngerāndū și în mijloculū ranei o țandurā. Se vede, că era impunsū rēu bietulū ursū. Acuma-și luā omulū inima-n dinți și scoțindū ouțitulū din curea, trase țandārā din talpa ursului. Urlā de durere, der cum o simți scōsā, se liniști și merse de unde a venitū līgēndu-și rana.

Multā vreme s'a totū gānditū omulū la ursū, cum de nu l'a māncatū. În cele din urmă se gāndea totū mai rarū și mai rarū la elū până într'unū tārđiu era mai sē uite de totū întēmplarea cu ursulū, i-se pārea numai visū. Der într'o dī desū de dimiētā, oine se apropiā de coliba lui, gāfāindū ca unū bivolū? Era ursulū, de abia venia, aducēndū o crēngā mare de mērū, încārcatā cu mere mari și frumōse, și cum ajunsē o rēđimā de colibā și se duse de unde a venitū.

vatrā pentru a aștepta catastrofa. Unū viforū de zăpadā va începe și va ținē lunī întregi acoperindū pāmētulū cu unū stratū de gheață și de zăpadā grosū de cāțiva metri. Doi amanți se vorū refugia pe vērfulū marei piramide și acolo, pe mormēntulū unui rege, mōrtea va surprinde pe cei din urmă locuitorī ai pāmētului.

Observațiune asupra simțului pipăitului.

Pentru a contribui la studiul fenomenelor ce se producū la omēni și animale cărora li-se taie capulū, invētatulū Leroy, publicā urmātōrea observație făcutā de dēnsulū asupra unui șarpe: La Havana, preumblāndu-mē printr'unū ogrorū, am prinsū unū șarpe pe vāi spre a face asupra-i anatomie. Cu o secure i-am retezatū capulū dintr'o datā. Uimirea mea fu de nedesrisū vedēndū corpulū șarpelui apucāndū ca o sāgeatā spre movila de petre unde lū prinsesemū, bāgāndu-se și ascundēndu-se acolo în vreme ce capulū stātea nemișcatū în loculū unde ilū desprinsesemū de trupū. Corpulū a continuatū a se mișca mai multe ore dela decapitare. Din faptulū acesta reiese siguranța, că șarpele are cea mai mare simțire în corpū, ēr nu în capū și că corpulū fugise în movila de pietre numai prin ajutorulū simțului pipăitului, care singurū mai rămāsese din tōte căte are unū șarpe. De aici și credința poporului, că șerpele mōre numai dupā sfârșitulū sōrelui.

Limba maimuțelor.

Profesorulū Garner, unū invētatū americanū, istoricesce în diarulū New-Review, că i-a succesū sē înțelēgā limba maimuțelorū și sē o și însemne. Elū dice, că din limba maimuțelorū se trage limba omēnescā. Suntū fōrte interesante încercările, ce le-a făcutū acestū invētatū. Dupā ce Garner a făcutū studiul marī îndelungate prin mai multe menageri din America, se duse în grādina zoologicā din Cincinnati; aici rosti cātā o maimuța vorba „lapte“ în limba maimuțelorū. Maimuța înțelese, își aduse blidulū înaintea coliviei, repețindū sunetulū, care însemnā în limba ei, lapte. Garner neavēndū lapte, turnā apă în blidū. Maimuța gustā, strāmbā din gurā și repeți apoi sunetulū de „lapte“.

Înălțime considerabilă.

Diarulū „France Militaire“ scrie: În regimentulū de infanteriā 102 din orașulū Mayenne e unū soldatū, care are o înălțime de 2.5 m. Mai mare ca acesta e unū soldatū dintr'unū regimentū de artilerie din La Fere, care e înaltū de 2.7 metri, probabilū, că acesta e celū mai înaltū omū din Francia.

Adusesse cinste binefăcătorului său doftor. Omulū plānse de bucuriā, când vedū atātā recunoștință dela unū dobitocū ne-cuvēntătorū și-și dice: De ce nu lași, Dōmne, ca baremī ca ursulū ēsta sē fiā toți omēni?

Trecurā vre-o dēce ani, de când pārsii bātā și traista de ciobanū și mē trudiāmū cu cartea. Când ne propuneau dascālīi cei mari despre durarea podului peste Dunāre prin omēnii lui Traianū, totdēuna-mī veniau aminte punțile furnicilorū dela butanī; ēr când dascālīi ne povestiau despre emigrarea gințilorū, când ne spuneau cum Hunii veniau golī și flāmēnđi, ēr strāmoșii noștri ii îmbrācau și îmbrucāriau, ēr ūi în semnū de mulțamitā, croiau Aprobe și Compilate asupra strāmoșilorū noștri, atunci imī diceamū fără voiā: mai omū e ursulū din povestea Bunzariului, decātū omēnii din istoria dascālului.

Rodna-vechie, 1891.

Ionū Popū Reteganulū.

Sciri comerciale.

B.-Pesta, 20 Iunie. Sēptēmāna trecutā nu s'a făcutū aici aprōpe nici o transacțiō în tērgulū de produse. În genere o mișcare neînsemnatā a fostū numai în unū articulū. Negoțulū de manufacturī, cu mēruntulū indetulatorū. Numērarulū mai rarū. Procente 3 1/2 %.

Cereale. Pe piețele esterne prețurile staționare, cātā fine slabe. Pe piēța de aici mișcare fōrte neînsemnatā în toți articlii.

Păștāiose. Sēptēmāna întregā a predominitū o tendență slabā. Prețurile mai multū nominale. Fasolea mare 7.50, 7.75 fl., mazērea 11.50, 13 fl., linteā 8 fl., hrișca romānā 7 fl.

Victuale. Oū a intratū puține, de aceea spre finea sēptēmānei, tendența a devenitū mai fermā. S'au vēndutū 46—47 la 1 fl. lada de 1440 bucāți cu 27.50, 29.50 fl. — Galīțe au intratū multe în tērgū, prețurile au mai scāđutā. S'au plātītū gāsoce grase cu 4—5 fl., găini 1 fl., 1.30 fl., curci 3.50, 3.50 fl., pui 65—90 cr. tōte cu pārechea. — Untulū 55—60 fl., de mēsā 70—80 fl. o sutā de Kilogr.

În lānuri nici o mișcare de 14 dīle. Lāna nouā intrā mai anevoiā ca anii trecutū. Scirile din Germania și Polonia suntū diferite. Dupā tōte combinațiunile tērgulū de Iulie se prevede a fi egalū cu celū din Iulie anulū trecutū.

Pei uscate S'au vēndutū mai multe părți: boi grei prima 75—80 fl. de mijlocū 68—72 fl., vaci 72—74 fl., pitlingi 85—90 fl., Kneip 110—115 fl. suta de kilogr.

Pei uscate, tērgū slabū.

Calendarul săptămânii. Table with columns for day of week, date, and names of saints.

Bursa de mărfuri din Budapesta dela 24 Iunie n. 1891

Table of market prices for various goods like grain, oil, and other commodities.

Cursul pieței Brașov.

Table of exchange rates for various currencies and goods in Brașov.

Cursul la bursa din Viena.

Table of exchange rates from the Vienna stock exchange.

Proprietarū: Dr. Aurel Mureșianu. Redactorū responsabilū interinalū: Gregoriu Maiorū.

No. 8167—1891 610,3—1

PUBLICAȚIUNE

privitōre la regulile pentru ținerea de căni în comitatulū Brașovului.

Se aduce prin acestā la cunoscința tuturorū, că conformū ordinațiunei din 3 Iunie 1891 No. 6298—1891, a Ilustr. Sale D-lui vice-comite Iuliu de Roll, s'a aprobatū de cātā Escelența Sa D-lū ministru de interne prin ordinațiunea de dto 11 Maiu a. c. No. 33,971 statutulū pentru ținerea cănilorū, ce s'a fostū așternutū de cātā comisiunea comitatului, și că în 1 Iuliu a. c. va intra în vigore urmātōrele dispozițiuni ale acestui statutū și adecā:

§ 5 alū statutului. Fiācare posesorū de căni e obligatū de a și nutri, adāpa, îngriji și supraveghia cănele în modū corespundētōrū.

§ 6. În orașulū Brașovū se va introduce în modū forțatū pentru fiecare căne botnița, și căni potū umbla pe strade și prin localurī publice numai cu botnițe. Acēstā dispozițiune nu privesce căni de vēnātōre, cari suntū conduși de fringhiā. Nu e permisū de a lua cu sine căni în restaurante, birturī, cafenele, la representațiuni publice și în alte locuri de felulū acestorā; proprietarilorū sēu arēndașilorū de asemenea locale nu le este erātū a suferi așa ceva. Cāni pentru paza casei, nepurtāndū botniță, au de a se ținē la legați de lanțū și potū fi slobođi numai în timpulū nopții în curtea îngrādītā, acolo însă unde realitāțile nu suntū de ajunsū închise, îndatā ce căni aceștia se vorū slobozi din lanțū trebuie sē fiā provēđuți cu aparatulū (Klunker) prescrișū în §. 49.

De aci înainte toți căni ce vorū umbla pe stradā fără botniță, vorū fi prinși și nimiciți.

§ 7. Posesorulū de căne este responsabilū pentru dauna causatā de cănele sēu, la casū însă decātū cănele în urma unei sumuțārī causēzā dauna, atunci pentru dauna acēstā este responsabilū sumuțatorulū.

§ 11. Spre delāturarea pericolului de turbare este indatoratū posesorulū de căne ca îndatā ce observā la cănele sēu o schimbare bātētōre la ochi, decātū cănele se ascunde, sēu decātū sântēatea lui inspirā bānuielā, a închide cănele punēndu-lū în lanțū și a face arātare la polițiā. La casū de unū căne bānuitū încā n'a mușcatū pe nimenea, uciderea acestuia se pōte face în urma avisārēi la poliție și pōte fi îngropatū în loculū anume destinatū.

Arātarea despre cănele bānuitū, care a mușcatū deja, trebuie sē se facā totū la poliție, care dispune cercetarea cănelui prin veterinarū, și la casū decātū se constātā turbarea dispune și uciderea lui.

În acele casurī însă, în cari căni bānuitū numai, au fostū supuși cercetārēi și nu s'a constatatū turbarea, polițiā redā cănele proprietarului, contra solviri speselorū de cercetare. La din contrā se nimicesce cănele.

Contravențiunile acestui statutū se pedepsesc conformū §-lui 18 alū acestui statutū cu pedepsā până la 50 fl. v. a. respective cu închisōre corespundētōre.

Dispozițiunile privitōre la conscripțiunea cănilorū precum și pentru încasarea noiei dārī pentru căni, carea va intra în vigore în 1 Ianuarie 1892 dupā noulū statutū pentru ținerea cănilorū, se vorū publica separatū la timpulū sēu.

Brașovū, 24 Iunie 1891. Magistratulū orășenescū.

Ganz seid. bedruckte Foulards fl. 1.20 bis fl. 4.65
 450 verřđ. Dessins) — verř. roben- und stückweise porto- und zollfrei in's Haus das Seiden-
 fabrik-Dépôt G. Henneberg (K. u. K. Hofliefer.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10
 fr. Porto.

*Serviciul de Studii și construc-
 țiuni: căi ferate, șosele și poduri alu
 Ministerului Lucrărilor Publice din
 România, face cunoscutu că are nece-
 sitate de Ingineri eșiți cu diplome
 seu certificate din unile din Școlele
 Technice: Viena, Berlin, Paris, Bru-
 xelles, Gand, Zurich etc. și se fiă de
 naționalitate Români seu celu puțin
 se cunoscă limba Română.*

*Amatorii d'a fi angajați pe unu,
 doi seu mai multu ani, suntu rugați a
 trimite Serviciului în București Strada
 Minerva Nr. 16 propunerile cu o copie
 legală după diploma seu Certificate,
 cu indicațiunea naționalității, etatea,
 timpul servitū și anume la ce lucrări.*

ANUNȚ.

DENTISTUL DR. GUST

ține consultațiuni dela 9—12 și dela 2—5 ore

TÊRGULU PÔMELORU No. 93

Scôterea dinților cu și fără de narcosă.
 Plombarea dinților cu Cementu, argintū și aurū.
 Dinți artificiali.

456

Anunțu.

Unu invetăcelu românū cu
 cualificațiune de 4 clase nor-
 male seu absolutu de școlele
 capitale, care se cunoscă și o
 limbă străină — din familiă
 bună, se primesce în prăvălia
 de manufactură a subscrisului.
 Informațiuni mai de aprôpe
 seu vorbalu seu în scrisu.

Ioanū Lazaroiu

605,3—3 comerciantū
 în Orăștia.

Cursulū losurilorū private din 24 Iunie

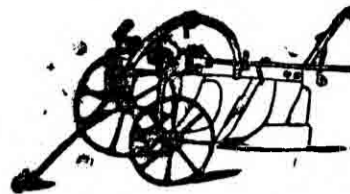
	cump.	vinde
Basilica	6.50	7.—
Creditū	187.—	187.50
Clary 40 fl. m. c.	56.75	57.75
Navig. pe Dunăre	123.—	124.—
Insbruck	23.75	24.25
Keglevich	22.—	22.30
Krakau	20.75	21.25
Laibach	—	—
Buda	—	—
Palfy	55.50	56.—
Crucea roșie austr.	17.80	18.—
dto ung.	11.90	12.10
dto ital.	12.50	13.—
Rudolf	20.—	20.75
Salm	60.—	60.50
Salzburg	26.—	26.50
St. Genois	60.75	61.25
Stanișlau	26.75	27.75
Triestine 4 1/2% 100 m. c.	—	—
dto 4% 50	—	66.—
Waldstein	36.50	37.—
Windischgrätz	51.—	51.50
Sêrbesc 8%	39.—	40.—
dto de 10 franci	—	—
Banca h. ung. 4%	112.50	113.90

Numere singurate
 din „Gazeta Transilvaniei“
 à 5 cr. se potu cumpêra în
 tutungeria I. Gross, și în li-
 brăria Nicolae Ciureu.

Turnătoria de feru și fabrica de mașini a lui SCHLICK
SOCIETATE PE ACȚII IN BUDAPESTA.

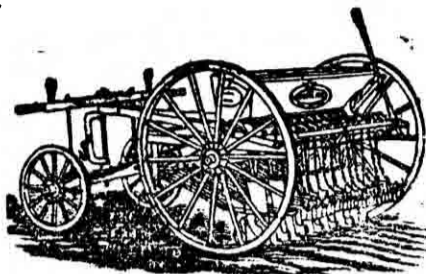
FABRICA ȘI BIROULU CENTRALU: BIROULU IN ORASU ȘI DEPOSITULU
 VI., Kulsö vâcz-ut 1696/99, VI., Podmaniczky-utca 14,

Recomandă escelentū construatele
Garnituri de treieratū cu aburū și cu vârtejū (Göpel),
 precum și cu mai multe din cele mai mari premii distinsele
Pluguri patent. ale lui SCHLICK cu 2 și 3 brazde,
Pluguri Rayol patent.,
 Pluguri-Rayol, Pluguri originale ale lui
Schlick și pluguri Vidats pentru o brazdă,
 unelte pentru lucrarea pământului, grape și
 spărgători de bulgări. 584,24—15

Mașini de semănatū în rânduri „HALADAS“, patentate ale lui Schlick.

Mai departe s'află în depositu mori pen-
 tru curățitul cerealelorū (sistemū Baker
 și Vidats), mașini pentru prepararea nu-
 trețului, batôze de porumbū (ocuruză),
 mori pentru uruitū, mori de uruială cu
 putere de aburū „Hungaria“ patent. lui
 Jokáy, mori de măcinatū și instalațiuni
 pentru mori de ulei.

Mașini originale americane de sece-
 ratū și legatū snopii, mașini de cositū
 érba, căi ferate pentru câmpū etc.

Prețurile cele mai estine. — Condițiuni favorabile pentru plată.

Prețuri-curente la cerere gratis și franco.

Viena 1873. Med alia pentru meritū.	Budapesta 1885 Dipl. de onore.	Esseg 1889. Dipl. de onore.	N.-Palanka 1887 Med. de aurū.	Dipl. de onore Londra 1878.
---	-----------------------------------	--------------------------------	----------------------------------	--------------------------------

Iosifū Csik

c. și r. escl. priv.

Prima fabrică de Syrmier Portland-Cement și varū-hydraulic
 in BEOCSIN.

Biroulu-Centralu și depositulū: **Budapesta, V., Rudolfsquai 8,**
 recomandă onor. d-ni ȋdari și arhitecți, întreprinderilorū de construcțiuni,
 proprietarilorū, comitetelorū rurale și bisericesci, precum și onor. publicu
 ditorū de a clădi, propriile sale fabricate în

Portland-Cement și varū hydraulicū,

carū se liferăză totdeuna în calitate escelentă. — Prețuri curente și infor-
 mațiuni se trimitū la cerere punctualū.

Parisū 1876 med. de bronz.	Kecskemet 1872 med. de argint.	Neusatz 1875 med. de aurū	Szeged 1878 med. p. meritū	Triestū 1883 med. de aurū
-------------------------------	-----------------------------------	------------------------------	-------------------------------	------------------------------

O singură încercare va convinge pe fiă-care, că

este în adevêrū celū mai escelentū în contra insectelorū,
 fiind-că — nu mai e unū alū doilea mijlocū ca acesta — cu o putere și o iutêlă de
 necrețutū stêrpesce cu totulū „orī-ce“ insecte.

Cea mai bună întrebuițare se face prin împoșcare cu unū „Zacherlin-Sparer“ suprapusū.

Nu trebuie sê se confunde Zacherlinulū cu obicnuitulū prafū de insecte, fiind-că Zacher-
 linulū este o specialitate propriă, care nu există nicăiri, decâtū în

șticle pecetluite cu numele I. ZACHERL.

Cine cere așaderă Zacherlin, și va căpêta în locū de acesta unū prafū în cntii de cartonū,
 acela de bună sêmă va fi înșelatū.—Veritabilū

Se află de vândare în **Brașovū** la Domnii:

I. L. & A. Hesshaimer.	Iulius Müller	Emil Jekelius, farmacia
Heinrich Zintz.	Karl Schuster	I. Roth, farmacia.
Dimitrie Eremia Nepoții.	- Teutsch & Tartler	Heinrich G. Obert, farmacia.
Emill Porr.	N. Grădinar	Ioh. Lerchenfeld
Karl Harth	Ed. Kugler, farmacia	Samuel Mark.
Karl Irk	Karl Töpfner	Heinrich Wagner.
Franz Kellemen, farmacia.	Iulius Hornung, farmacia.	

In Făgărașū la Domnii:

Rich. Gleim, farmacia	I. Iarosch	Gr. Schenk
M. A. Gräser	Heinrich Schul	Ios. Hammer.
In Cohalmū la Domnii Ernst Wolff,	Sam. Nagelschmidt's Erben.	
In Șercaia „ „ F. Schnell.		

Mai departe se află deposite de „Zacherlin“ veritabilū în tote locurile acolo, unde se află așitate placate.